

עולת חודש

ירחון תלמודי

מוקדש לתורה ועבודה ולכל עניני יהדות בהתאם ראשי עמ, גאוני וגדולי הדור שליט"א

מופיע בעיר הכירה פאריש ע"י
הרב משה מונד

בהשתתפות גאוני וגדולי דורינו שליט"א

מכיל בתוכו חידושים בכל מקצועות התורה, שאלות ותשובות בהלכה, פלפול, אגדה, דבר יום ביומו, היכי תמצא, שיחת חולין של תלמידי חכמים, חדשות בעולם התורה ודת וספרות, ברכות והודאות. מודעות בעניני הדת וכשרות, גם מקום מיוחד למדור תפארת בחורים, מוקדש לבחורי חמד המופלגים בתו"י.

קנאת סופרים תרבה חכמה.

מטרת ותועלת העולת חודש כבר ראו הקוראים בהקדמה של החוברות הקודמות, למותר עוה"פ להציע לפני הקוראים את רוב התועלת המגיע מהמפעל הנשגב הזה. כבר העידו והגידו גאוני וגדולי הדור שליט"א בתעודור-תיהם המרובים את המעלות המוכנות ורום התכלית מהמפעל הנשגב הזה וכולם כפה אחד יתרועעו אף ישירו כבוד תהילתו של העולת חודש, ואומרים ברוך. התעודות הן באמתחת המכתבים בלשכת המערכת.

OLATH HODESCHE

Journal périodique consacré aux Sciences et Questions
Talmudiques

Edité par M. le Rabbin M. MUND avec la collaboration des
savants de la Tora du monde entier.

הכתובת : **Rabbin M. MUND**

37, rue G.-Cavaignac — PARIS-XI'

תוכן הענינים

הקרה

- ל"ג) תשובה בענין עירובין
ל"ד) תשובה בענין הפלגת ספינה בשבת
ל"ה) תשובה בענין תפלה בצבור
ל"ו) תשובה בענין לא תתגודדו
- הרב ר' דוד הורוויץ, שטראסבורג.
הרב ר' יעקב ברייש, ציריך.
בעמ"ה חקרי הלכות, ר' יחיאל
שוויממער, לונדן.
הרב ר' יעקב וויינבערג, מונטרוי.

חידוד ופלאול

- ל"ז) סימנין דאורייתא
ל"ח) דבר שאינו מתכוין
ל"ט) תקיעת שופר
מ"ו) חידוד במשנה יש חורש תלם אחד
מ"א) אין עושין מצות חבילות חבילות
מ"ב) ישוב קי' הש"ש על השב יעקב
מ"ג) בענין חיוב שמירה, ש"ח, וש"ש
מ"ד) בסוגיא דטעם כעיקר
מ"ה) דין בועה בשיפולי הריאה
מ"ו) בענין בהמה בחי' לאברים עומדת
- הרב ר' יוסף הירש, פאריש.
הרב ר' יונתן שטייף, ברוקלין.
הרב ר' בנציון ראזינטאל, שיקאגא.
הרב ר' בנציון פיהרער, רמתגן.
הרב ר' נפתלי ברוינפעלד, מינכען.
החוב"ב ר' של' בראנדער, אנטוורפן.
הרב בריטל.
החוב"ב ר' של' זילבער, פאריש.
החוב"ב ר' א. מ. מאצנער, פערניגע.
החוב"ב ר' ישראל קוקושקי, פאריש.

דובב שפתי ישנים

- מ"ז) חידוד במשנה יש חורש תלם אחד
הרב הנאון ר' שמואל פיהרער זצ"ל,
קראסנא.

מדור אגדה

- מ"ח) להפמורה שבת תשובה
מ"ט) מסורה ג' פעמים וראה
נ"ו) ישוב ד' רש"י יומא מ"ו
- הרב ר' ישעי' גאלד, ליאן.
הרב ר' נפתלי ברוינפעלד, מינכען.
החוב"ב ר' של' בראנדער, אנטוורפן.

פתרונים להיכי תמצא מקורם, שיחת חולין של ת"ח, שערי תשובה, הוצאת הספר
תולדות הרבנים — שאלון, כוס של ברכה, ספרים הנשלחים להמערכת, ספרים הנש-
לחים למכירה, מודעות שונות.

חקר הלבנה

5"ג) קונטרס עירובין דק"ק שטראסבורג

באת הרב ר' אברהם דוד הורוויץ אב"ד דעת ישראל ורב דקהלות שטראסבורג יצ"ו.

(המשך)

נים שהולכים בהם אחר רוב עירות שאין מוקפות חומה מימות יב"נ, והקשה ע"ז דהו"ל קבוע וכל קבוע כמעמ"ד וכ' בשם לשון לימודים דלא אמרינן קבוע כמעמ"ד אלא היכא דשקיל או פירש לפנינו ממקום הקבוע אבל היכא דלא יצא מתוך הקבוע כגון עירות דבאפי נפשיהו קיימו אזלינן בתר רובא כמו בשר הנמצא דאמרינן כל דפרש מר"פ, וזה יהי' ג"כ דעת החכ"צ דאנו דנין על העיר והיא רובה בלא זרעים ומיעוט מקום הזרעים בטל וכמאן דליתא אף שהוא קבוע וניכר, וכלשונו הק' דרובא דאורייתא בכל מילי באיזה אופן שיהי', רק שבשעה"מ שם העיר בעצמו דמד' הר"ש מקינון שהקשה דיאסור זריעה בכל העולם משום נחל איתן דכל קבוע כמע"מ דמי מש"מ דלית לי' סברא הנ"ל, ועי' בפרמ"ג שפ"ד סי' ק"י סק"ד בד"ה חלק הב'. — וכן ראיתי לדיוק מד' השו"ת ד"ח ח"ב סי' 5"ג מדעבר בשתיקה על ענין הזרעים שם דנראה דעתו דבעיר יש להקל דלא מבטלי, למרות שבסי' כ"ה החמיר לענין חצר אף בנטיעת פרחים יעושה"ט, ובהגהות או"ח להגאון מבערזאן זצ"ל סי' שנ"ח אות י"א הביא בשם כמה גדולים שהסכימו להקל בחצר ג"כ דזרעים לא מבטלין הדירה, ומה גם בעיר רבו המקילין דמיעוט שבעיר לא מבטלי מחיצות העיר כמבואר בשו"ת שו"מ מהד"ק ח"ב סי' פ"ה המובא בס' נור ישראל, ובב"ש הנ"ל מביא תשובת הגה"ק מסאכטשיב ז"ל בזה"ל ודבר השדות הנה בעיר ווארשא יש שדות גדולות בלי הפסק מחיצה ומטלטלים ושמעתי שאדמו"ר זצלה"ה מגור בעל חידושי הרי"ם ידע מזה והתיר ומעשה רב עכ"ל. — והנה בענין הפרחים ודשאים לנוי שברעפובליק פלאטין

(ו) עוד יש לעיין בעירנו בענין הגנות ופרדסים כמו הגן הגדול הנקרא אראנזשערי, קונטאדע, ובאטאנישער גארטען, ששם גם מקום זרעים, וכן מקומות הפרחים שבפלאץ רעפובליק ועוד. —

והנה בש"ס עירובין כ"ג ע"ב איתא דקר"פא שהוא יותר מבית סאתים שהוקף לדירה נזרע רובן ה"ה כגינה ואסור נטע רובו ה"ה בחצר ומותר, עכ"פ הדין דזרעים מבטלים דירה מובא בש"ס רק לענין קרפא, וברא"ש שם דכ"ד נסתפק אי גם בחצר אמרינן כן, והטור בסי' שנ"ח סיים ויש להחמיר, ובשו"ע שם סעיף יו"ד איתא בסתם לאסור גם בחצר רק דהמג"א סק"ב העיר דזה רק מחמת ספק, ועי' מחהש"ק, אמנם אי זרעים אסרי לעיר, בזה דעת החכ"צ להקל עכ"פ בשעת הדחק (ונרמו בבאה"ט) כדעת הרב"ש שהיקל וכן דעת בנו הגאון יעב"ץ במו"ק ועוד אחרונים להקל.

והנה החכ"צ כ' שם הטעם דמקום הזרעים לא מבטלי להעיר זו"ל דהמיעוט בטל לגבי הרוב בין במקום אחד בין בשני מקומות דרובא דאורייתא בכל מילי באיזה אופן שיהי' עכ"ל. וראיתי בתשו' הגאון מראווא זצ"ל הנדפס בס' ברכת שלו' (אנטורפין) שהקשה דהאיך שייך כאן לומר ביטול ברוב כיוון דמקום הזרעים ניכר ובניכר האיסור ל"ש ביטול ברוב יע"ש תירוצו הנפלא, ולפיענ"ד יותר הי' להקשות על החכ"צ דאיך שייך כאן ביטול ברוב כיוון דמקום הזרעים הו"ל קבוע וכמחצת על מחצה דמי, אולם י"ל כמ"ש השעה"מ סוף ה' מגילה ע"ד הר"ן פ"ק מגילה דעירות המסופקות אם הם מוקפות חומה מימות יב"נ דהורו הגאון

נ"מ לרחבו ומכיון שרבים בקעו בו אוסר וכמ"ש הרמ"א סי' שס"ה ס"ב ובאבן העזר שס"ה, משא"כ למעם הנוב"י ולפירושו דא"ר סר מטעם פירצה, ועיירות שלנו נדונות כמו חצר ובחצר אינו אוסר פרצה רק ביותר מי' אמות ובפחות א"צ שום תיקון, וכן העתיק השע"ת לד' הנוב"י ואפי' לספיקו של המג"א בשם"ה סק"ר במבואות שלנו ובעיר המר קפת חומה אי יש לו דין חצר או מבוי אפי' נימא דיש לו דין מבוי סגי עכ"פ בפס"א או ב' פסין וא"צ שום צוה"פ, ומשום פסין יש לסמוך בכל גשר על שני העמודים שבראש הגשר שבהם מואחזין דפנות הגשר העשויין לשמירת בנ"א ההולכין עליו אמנם צריכין אנו לדין על אותן גשרים שהן רחבים יותר הרבה מי' אמות כאשר כן נמצאים בעירנו וא"א בשום אופן לעשות שם צוה"פ כמובן. וצריכין למשכנוי נפשו כהיתרא דהאי מילתא.

(ח) ראש וראשון המקילים בענין גשר הוא עמוד הברזל מרן הח"ס זי"ע בסי' פ"ט ומר קודם רצה להקל מטעם מהגשר עולה ומתלקט יוד מתוך ד' אמות והוי רה"י גמור מדא"ר רייתא והזורק על גביו חייב, ואח"כ העלה דאפי' אין גבו' עשרה מ"מ הרי באמצע הגשר הרי הוא גבו' קצת כדרך הגשרים ושם כנגדו למטה יש עומק המים בחרוץ עשרה הרי שם רה"י גמור ואין מזיק לנו מה דהולך בין עליו בנ"א כיון דלמשל אם הי' כאן פתח גמור ועל ידו עוברים בנ"א כל היום אין מזיק כלל, משא"כ בההיא דנסר שבין שתי חצרות דמערבין אחד ומערבין שנים דאפי' הי' פתח גמור ג"כ נעשו ב' החצרות כאחד, אבל הכא הגשר שהוא רה"י גמור מה"ת מפסיק ונעשה פתח בין הרשויות אין הפסד מן העוברים ושבים עליו כיון דלא מבטלי מחיצה, כ"ז נ"ל ברור עכ"ד החת"ס, וכן בת' מהרי"א ח"א סי' קל"ט האריך מאוד בענין זה של גשר והעלה ג"כ כד' החת"ס הנ"ל, ובס"ב ב"ש הביא גם בשם הגאון בעל נפש חי' להפסל כגשר בלא שום תיקון מטעם

הגם שלדעת הר"ח סי' כ"ח הנ"ל נמצא דא"ר סור לטלטל שם משום דבגמרא לא התירו רק באילנות שדרך לטייל ביניהם ובורעים לא חלקו יעו"ש, אולם באורחות חיים הביא בשם ס' נזירות שמשון דגינה שעושין חדר שובים לנוי ולטיול אין מבטלים הדירה דו"ל בטר טעמא גבי אילנות משום דעבדי לטיול תחתיו ה"נ בגינות החשובים עכ"ד, וכן בשו"ת מהרי"א הלוי ח"א סי' ר"ב דרשאים אינן מבטלין הדירה דדמי לאילנות וקרא כתיב בנאות דשא ירבצני וכ"כ עוד בח"כ סי' נ' ע"ש. ומלבד זאת הרי הפרחים בשם הם עשויין ערוגות ערוגות וביניהם עשוי מקום לטיול באופן שאולי במקום אחד לא תמצא בית סאתים, וכמ"ש בזאת בשו"ת מחזה אברהם סי' ס"ד. וכן גן הקאנטאדע שהוא רובו אילנות ובלי מחיצות שפיר יש לסמוך על האחרונים הנ"ל להתיר שם הטל-טל, אמנם לא כן הבאטאנישער גארטין שהוא מוקף מחיצות בפ"ע, וכן הגן הגדול אראנזשערי שבו גם מקום גדודי חיות הנקרא טיערגארטן שהן נחשבים לבטל כמו זר-עים כמבואר בנוב"ת כ"ז וחלק גדול ממנו מוקף ג"כ מחיצות אין להתיר הטלטול שם בתוך המחיצות וכמו שהביא כנזר ישראל בשם שו"מ קמא ח"ג קל"א שחולק על הפרי הבואה שמתיר וכן בשו"ת בית שלמה ח"א סי' נ"א, וע"ע במשנה ברורה בביאור הלכה שכ' ג"כ דבתוך הגינה המוקפת אין להתיר הטלטול.

(ו) ונשאר לנו לבאר עוד בדין הגשרים, הנה הפמ"ג סי' שס"ג במ"ו סק"כ כ' דאם יש גשר יותר מי' אמות רוחב צריך צורת פתח דוקא, ומזה משמע דאם אינו רחב יותר מי' אמות א"צ תקון, ובמשנה ברורה בשעה"צ אות צ"ה כ' להחמור אפי' בפחות מי' אמות וכותב דכן משמע מהנוב"י סי' מ"ב, ואני בעניי איני רגאה לזה שום משמעות בנוב"י, דאדרבה שם איתא בפירוש בהשאלה מהגשר הי' יותר מי"א, וכן משמע ע"כ דהא למעם השואל בכוונת התוס"ש דגשר אוסר מטעם בקעו בה רבים י"ל דאין

המחיצות, ועיין ברש"י דף פ"ט הנ"ל ד"ה במחיצה הניכרת זו"ל שאין הבתים מחוברים ויש אויר ביניהם ומחיצות הבתים נר אין לעומדין על הגג, כשמתכלין תחת רגל ליהם" עכ"ל, וממילא לפי"ז דבנ"ד הויין שפיר מחיצות ניכרות שוב לא שייך החשש דפרצה עשרה, דאדרבה אין זה פירצה רק מחיצה לבני העיר שבצד הגשר מזה, והיינו דהוי כמו אם הי' שם פתח גמור, וממילא לא מוזק לנו מה דעוברים בו בנ"א כיון דעוברים דרך הפתח כמש"כ החת"ס הנ"ל. ואפי' נאמר כדעת השואל בנב"י סי' מ"ב הנ"ל בטעם התוס' דאסור גשר מטעם דאחי רבים ומבטל, מחיצתא, מ"מ בגשרים שלנו שתחת הגשר יש בנין חזק בצד דופן הקרקע הנעשה בידי אדם, ובדבר הנעשה ביד"א לא אתי רבים ומבטלי מחיצתא, וכמש"כ באות א'.

וידוע דהלכה כד' המיקל בעירוב, הגם דעת הריב"ש בסו"ת ת"ה דהא דהלכה כד' המיקל בעירוב הוא רק בעירוב ולא במחיצות, והראש פ"ב דעירובין מסתפק בזה, עי' בתשו' מחזה אברהם סי' ס"ד דהביא מירורי שלמי פ"ג דעירובין הלכה כדברי המיקל בעירובין והביא בשם המרדכי בשם מהר"ם מרט"ב דגם במחיצות הלכה כד' המיקל יעו"ש, וידוע דכמה מגדולי האחרונים סמכו עצמם ע"ד המג"א בסו"ס י"ש ג"ד ר"א בק"ע עו בה רבים רק אם יש ס"ר אנשים וכמ"ע בשו"ת בית שלמה סי' מ"ג בזה"ל ואני יודע שכמה מגדולי הדור סמכו עצמם ע"ד המג"א שלא מקרי בזה רבים פחות מן ס"ר עכ"ר, ועי' בערוך השלחן סי' שס"ג סעי' נ' שכ' גלע"ד דרק במפולש לרה"ר אמרינן אתי רבים ומבטלי מחיצתא ולא במפולש לרה"ר, וכיון שאנו תופסין בזמנ"ז דאין אצ"ל לנו רה"ר לכן אין חשש אצלינו מאתי רבים ומבטלי מחיצתא עכ"ר, ובסעי' מ"ט דבי מחיצה אחת ל"א אתי רבים ומבטלי מחיצתא, וכ"ה בש"ע הרב סו"ס י"ש ג"ד, ולפי"ז בעירנו דהגשרים הם זה שלא כנגד זה, ובי פרט לפ"מ שאכתוב באות שאח"ו דרוב

אמנם הגאון אמרי יוסף ז"ל מטארנא בתשובתו בס' הנ"ל השיג ע"ד החת"ס מש"ס עירובין פ"ט, דשם יש פלוגתא דרב ושמא"ל ולרב בעינן מחיצות הניכרות, ולד' התוס' שם אם גג הכית בולט חוץ למחיצות דאסור לטלטל על הגג מטעם מחיצות שאינן ניכרות אינן מתירות, וא"כ ממילא בגשר השוה לקרקע עולם הוי מחיצות שאינן ניכרות ואין סמך להתיר, וכן פסקינן בסו"ס שע"ד ובמג"א שם סק"ה. — אמנם המעיין היטב יראה דלדעת המהרש"א בתוס' הנ"ל המובא במחש"ק על המג"א שם. אין אי"ס סור בגג הבולט רק אם יש מן הבליטה חוץ למחיצות הבית ד' אמות דאז הוי מה שחוי' למחיצה כרמלית ומה שלפנים ממנו נפרץ במילואו לכרמלית ומשו"ה אסור, אבל מ"מ שאר הגג עד המחיצות הוי רה"י אף שאינן מחיצות ניכרות, ולדעת המהרש"א יש קולא גדולה גם בגשרים דידן דלפי"ז אין מוזק מחיצות שאינן ניכרות, רק דעכ"ז יש לעיין עוד דהא בעבר השני של הגשר הוא פתוח ונפרץ לרה"ר או לכרמלית וא"כ הוי כמו שם ולא יועילו המחיצות שתחת הגשר.

ולענ"ד י"ל דהרמיון של הגשרים הוא דגג הבולט אינו מכוון, כיון דמרן החת"ס מסר לנו דהגשר נידון כמו רה"י גמור והז"ר רק עליו מרה"ר חייב יהי' מחמת גבהו שמת' לקט ד' מתוך י', או כמש"כ אח"כ מחמת החרוץ שלמטה ודינו כמו פתח לגבי בני העיר שמצד זה, אין לומר כלל בזה דהוי מחיצות שאינן ניכרות דהחוש מעיד לנו דנרגש וניכר לכל עובר שהוא על גשר, העיר בר' ברגליו אוחו' ככובעו שלא יפול במים וכדומה, והעובר בכלי רכב מוזהר מטעם החוס למעט במהירות, באופן שכל עובר על גשר מכיר היטב ויודע שאיננו ביבשה, וע"ד חזו"ל (תמיד ל"ב ע"א) כל נחותי ימא לא מיתבא דעתיה עד דמטו ליבשתא, וא"כ למה נאמר כזאת דהוי מחיצות שאינן ניכרות משא"כ העומד למעלה על גג רחב שא"א לו להתבונן כלל למחיצה שתחת הגג עד היכן מגעת, לא כן בגשר אם מסתכל למטה רואה

אף שהוא מן הצד וכמו שביאר בקונט' הת-
שובות שבסו"ס טהרת ישראל על ה"נ ועי'
בשו"ת מחזה אברהם, ובנ"ד אפשר כ"ע
יודו יען דהעמודים הם כפולים ושנים עומ-
דים בשיפוע נשענים זע"ז באופן שהחוט
העליון הוא כנגד שיפוע שלמטה ממנו מות-
גר בחשק ברגל והוא נמצא כנגדו ממש.
ובחלק העיר קארטיר דע קענו נמצא גשר
א' שאצלו באמת אין דבר לצוה"פ אמנם
הגשר הוא של עץ ומשפע ועולה משני הצ-
דים, ולדעת החת"ס הנ"ל עכ"פ במקום
הגבו' דינו כרה"י, ולרווחא דמילתא צויתי
לעשות עוד איזהו תיקון בגשר זה.

וכבוד ידידי הגאבד"ק סאמבאטהעלי
שליט"א (כעת באנטווערפן) כ' לי ורכירנא
שבעיר וויען אשר בימי בחרותי הי' דר כ"ק
אאמו"ר זצלה"ה בק"ק צעהלים סמוך לשם
והי' בווינען ב' בעצירקען שהיו מוקפין בנהר
דאנוי והיו המון עם נוהגין היתר לישא ול-
טלטל על סמך זה והמרקדין היו נוהרים
שלא לסמוך ע"ז מחמת פירצת הגשרים אבל
לא היו מוחין בהמון עם והרבנים דשם היו
יודעין מזה ולא מיחו אבל לא ידעתי תוכן
הדברים על מה היו סומכין, עכ"ד.

ושכרתי הרשות מן פאליציאנט כמבואר
בחיי אדם והחזיק אחריו במשנה ברורה סי'
שפ"ב על משך זמן של עשרים שנה כמבואר
בתשו' בית שלמה ח"א סי' נ"ט.

את כל זאת אמרתי בעניי לבאר תקנת
הרבנים הג' נ"ע שקדמוני והתקינו היתר
הטלטול בעירנו וכדאיתא בעירובין דף ס"ח
א"ל רבב"ח לאביי מבואה דאית בה תרי
גברי רכריי כרבנן לא ליהוי ביה לא עירוב
ולא שיתוף וכו' וכן בדה"א ע"ב בשעה
שתיקן שלמה עירובין ונטילת ידיים יצאה
ב"ק ואמרה אם חכם בנך ישמח לבי גם אני,
ועי' בכת"ס סי' צ"ט מה שביאר בזה לתרץ
קושיית התוס' שם ד"ה בשעה, הא גם שניות
תיקן, דהיינו דשמחתו הי' רק בשעה שתיקן
היתר ועצה שלא יקלקלו בו רבים, וכן תיקון
לטומאה ע"י נט"י. והשו"ת יאיר עינינו במ-
אור תורתו ויראינו בה נפלאות.

העיר מוקפת מן הבאהן דאמם והו"ל הגש-
רים רק במחיצה אחת ולא מזיק לן מה דבק-
עו בו רבים.

וכבוד ידידי הגאבד"ק טארנא שליט"א,
(כעת בפאריש) כ' לי דיש קצת סניף להתיר
דהנה דעת השואל בשו"ת בי"ש סי' מ"ב
דבכרמלית מהני ב' פסין הגם דבפירצה יותר
מי' אמות לא מהני ב' פסין רק צריך צוה"פ
הוא דוקא ברה"ר ורה"ר שלנו כרמלית הוא,
הגם דהב"ש דתה דבריו ומסיק דלא מהני
ב' פסין אפי' בכרמלית עכ"פ סניף להתיר
מיהו איכא דנודע דעת הרמ"א דרה"ר שלנו
דין חצר יש לו אם היא מעורבת וסני בב'
פסין וסתם גשרים שלנו בולטים בשני הצ-
דים בליטה כ"ש והמה במקום ב' פסין דמ'
תיר בחצר הגם דבפרצה יותר מי' לא מהני
אמנם כאן דיש בלא"ה כמה צדדים להתיר
כמש"ב בכה"ג י"ל דאפי' דר' הב"ש שדחה
דברי השואל דאפי' ברה"ר שלנו לא מהני
ב' פסין אבל בנ"ד מהני ב' פסין כיון
דבלא"ה יש כמה צדדים דיש לו דין רה"י.
עכ"ד והבין.

(ט) ועתה אבאר אופן העירובין בעירנו פה
שטראסבורג, דהנה הרוב מן העיר מוקף,
חוץ מזה שהנהר מקיפה מכל צד, מוקף גם
מן תל שעליו מסילת הברזל הנקרא באהן
— דאמם שגובהו יותר ויותר מי' טפחים
המקיף חלק חשוב ורוב היותר גדול מן העיר,
וזה הוי מחיצה גמורה אליבא דכ"ע,
ואף שגם שם עוברים תחת התל שהוא כעין
טונעללען וגם הטראמווי הולך דרך שם, מ"מ
זה פשיטא דאינו מעכב כיון דשם יש צה"פ
גמור כמשקוף ומוזוזות, ועל מיעוט העיר
שארין שם באהן דאמם יש מן הגשרים שהם
מכוסים (גידיקט) עם גיוועלכונג ממילא
באותן יש צוה"פ ומבואר באהל יעקב המור
בא בשע"ת סוס"י שס"ג דבאם יש צוה"פ
באמצע הגשר שוב א"צ כלום, ובשני גשרים
אחרים נמצאים צוה"פ סמוך לגשר ע"י עמור
דים המחזיקים חוטי העלעקטער, ואף
שבמק"א היא מן הצד, הנה חוץ ממה שהר-
בה אחרונים כתבו לסמוך על הטעלעגראף

5"ד) אם מותר ליכנס בספינה בשעת הדחק

בלי קניית שביתה מע"ש

מאת הרב ר' מרדכי יעקב ברייש אב"ד ציריך יצ"ו

והשב יעקב בראש המתירין משום דגזירי שט שייך רק על האנשים המנהיגים להספינה נה ונמצא דהם עושים איסור שייטא עבון ישראל בשבת וא"כ כשרוב הנוסעים עכו"ב מותר — ולפיכך נראה לדייק כן נמי מל' שון רש"י ור"ן בשבת קל"ט ע"ב ד"ה וסיו פירי. ונמצא שהעכו"ם מעבירו כמים בשבת דמשמע דהאיסור משום דהעכו"ם עושה המ' לאכה ולא משום דהישראל בעצמו שייט — ואף דמדבריו שאר ראשונים נראה דהאדב הנכנס לספינה דומה לשט וא"כ לא שייך היתרא דרוב עכו"ם עכ"ז י"ל כיון דבסי' תרי"ג בשם בה"ג המבואר דאף לצורך מצור דאיסור הלשון בשם „ספינה קטנה" וכ בשבת קל"ט דמקורו משם לאסור בספינה משום שט ג"כ הלשון „מברא" ובזה י"ל דרומה לשט אבל בפניות גדולות שבזמנינו בתוכן ממש כמו בבית ולא נראה בשם שוב שייטא אינו נראה כשט — וכמו שהסביר המג"א בסי' רמ"ח דמשה"כ בקניית שבי' תה"מ מע"ש מותר דנראה כביתו ובספינות גדולות שלנו הנוסעות למרנה"י בכל אופן נראה כבית ואינו נראה כשט — וגם לפי טעם האו"ז הגדול פ"ד מעירובין סוף אוח קמ"ו וז"ל אבל היכי דקנה שביתה איכא היכרא טובא וליכא למיחש כול' האי לשט נמי משמע דאם יש עילה כל דהו לא שייך גזירה דשט לגבי ספינה — והסברה י"ל כיון דכל האיסור דאין שטין מבואר בסוף ביצו יחד עם הא דאין מטפתין משום שמא יתקן כלי שיר ומבואר ברמ"א סי' של"ט סעיף ג' דבזה"ו דאין אנו בקיאין בעשיות כלי שיו וליכא למגזר מקילינן וה"נ בזמן הזה דאין עושין חבית של שייטין גוף הגזירה קיל קצת וכש"כ לנסוע על ספינה דאסור רק משוג דרומה לשט ודאי בעילה כל דהו יש לומר דאין דומה לשט כמו בני"ד וכאמור — ועי' בת"א כלל מ"ד אות כ' מובא במ"ב של"נ

נשאלתי מרב אחד אודות הפליטים שצריכים לנסוע למדינת הים על הוצאות ממוסדות של הדויאנט וכדומה, וכמה פעמים שהספינות הגדולות שצריכים לנסוע עליהם למרה"י באות להנמל ביום השבת באופן שא"א לקנות שביתה בע"ש, אם יש איזו היתר בשעת הדחק כזה להפליג על הספינות ביום השבת בלי קניית רשות מע"ש, יען כי הם תלויים ברעת אחרים וכמה פעמים כבר עמ' א"א מל'השמיט א"ע שלא לנסוע, אם מחללים שבת כזה, והנה מצוה גדולה לחפש איזו היתר כזה, שלא לרונם ככלל מחללי שבת :

(א) והנה בסי' רמ"ח כל השיטות בהפלגת ספינה מתירין רק ע"י קניית שביתה, והרמ"ע שצריך לקנות שביתה, (א) מטעם שלא יהי' כשט וכהשיטות דגם בספינה שייך איסור וגזירה דשט שלא יעשה חבית של שייט טין וכמבואר בשבת קל"ט, (ב) כמבואר בר"ן סוף פ"א דשבת שיהי' שובת בביה"ש בתוך אויר מחיצות הספינה כדי שיהי' מותר לו להלך בכל הספינה דאם לא שבת בביה"ש בספינה אסור לו לילך גם בהספינה חוץ לר"א כשהספינה חוץ לתחום.

ולכאורה לטעם ר"י דאיסור הפלגת ספינה ג' ימים קודם שבת היא מטעם שט כבר בואר בשבת י"ט בתוס' ובראשונים ואפי"ה לצורך מצוה לא חיישינן לגזירה דשט — אכן בש"ע סי' תרי"ג לענין יו"כ מבואר בשם בה"ג בספינה קטנה דאסור אף לצורך מצוה ודלא כהטור שם החולק על בה"ג — וכן במג"א רמ"ח סק"י וסקי"א דבקניית רשות הוי כביתו ובלא קניית רשות אסור מטעם שט ומשמע להדיא דקאי גם כשהולך לדבר מצוה.

(ב) והנה כבר האריכו האחרונים בסוסי' של"ט האשל אברהם ובת' שב יעקב לענין לנסוע ע"י גשר הפורחת בשבת למנין —

הספינה אף בלי קניין שביתה וראי' מעירו-
בין מ"ג דפריך במעשה דר"ג שהפליגה ספי-
נתן בים שרצו ר"י ור"ע להחמיר ע"ע ולא
וזו מד"א ואי אין תחומין למעלה מ' מאי רצו
ומוכח דלמעלה מ' מותר לילך יותר מד"א
והגאון ר"מ אריק הנ"ל כתב עליו שאינו
מוכרח ומביא דברי ש"ע הרב סי' ת"ה ס"ז
שאם היתה הספינה פעם אחת למטה מ'
כבר קנה שביתה בשם ואף שאח"כ היא
למעלה מ' חוץ לתחומין אין לו בספינה
רק ד"א שלא אמרו אין תחומין למעלה מ'
אלא בהילוך הספינה ע"פ המים אבל הילוך
האדם בספינה הוי הילוך גמור וכו', וכונתו
כיון שהוא עתה חוץ לתחומו אסור לו לילך
בספינה יותר מד"א ואין ראי' מהאי דעירו-
בין מ"ג דשם הרי היו בספינה מע"ש ואם
הספינה היתה למעלה מ' לא קנו שביתה
כלל ואינם מחוץ לתחום לכך כל הספינה
כד"א אבל אם נוסעים בספינה בשבת שקנו
שביתה בביתם או שפעם אחת היתה הספי-
נה למטה מ' שקנו בשם שביתה שפיר י"ל
כיון דעתה הוא חוץ לתחום הילוך ידי' ב
בהספינה יותר מד"א אסור אף שהיא למע-
לה מ' — ולפלא שהביא ממרחק לחמו ולא
הביא דברי המג"א בסי' רמ"ח ס"ק י"א
וז"ל ועכ"פ כשנמיע ליבשה אסור לזוז מד"א
אבל אם לא יצא מותר (משום דלא קנה
שביתה בשום מקום כיון דספינה למעלה
מ' עי' מזה"ש) ובספינה מהלך כולה ואם
לא שבת בה לא כיון דנכנס לדעת — הרי
להדי' דאף בספינה למעלה מ' אם לא שבת
בה אסור לזוז מד"א וכדעת ש"ע הרב הנ"ל
— אכן בריטב"א עירובין מ"ג מבואר דאי
אין תחומין למעלה מ' מותר אף כששבת
בבמה"ש למטה מ' וכן לפי פירוש ר' יהו-
נתן במתני' בספינה דר"ג שהפליגה בים
וז"ל היו עומדין ביה"ש בנמל מקום שהס-
פינה גוששת והי' ברעתן לצאת ונמצא שקנו
שביתה ביבשה ובא רוח והפליגה באמצעות
הים וכו' ואפי"ה מקשה הגמ' אח"כ אי
אין תחומין למעלה מ' מאי רצו וזה עכ"ח
כדעת הריטב"א דאף בשבת ביבשה מותר

דאם צריך לעבור במעבר למצוה עוברת
וא"א בענין אחר וכן מי שיש לו חוב אצל
עכו"ם ובריו הזיקה אפשר יש לסמוך להתיר,
וכן בת' מהר"ם שיק או"ח סי' ק"י וז"ל
אם כבר הורה מורה הוראה להם לא היתני
מוחה ואף בלא קנה שביתה דאם קנה שבי-
תה מתיר לכתחילה וכן בקיצו"ע סי' ע"ד
ד' וז"ל ללכת בספינה להתפלל במנין וכו'
בשבת יש להתיר ומ"מ יש להישראל לננוס
בע"ש וכו' מבואר ג"כ דהיכי דא"א ריש
להתיר א"כ בני"ד בשעה"ד גדול כזה ג"כ
יש להתיר גזירה דשט ולסמוך על המקילין
כיון דכל האיסור רק משום מ"ע דאיסור
רבנן אפי' להמחמירין ובפרט בספינות גדו-
לות שבזמנינו ההולכות ע"י קיטור — המצ-
אח חדשה שבשנים האחרונים — י"ל לא
נכנסו כלל בכלל הגזירה והחומרא לאסרם
מטעם דרומה לשט כיון דספינה ממין כזה
לא הי' כלל בימיהם — וגם בעצמותו ג"כ
יש חילוק לומר דאינו דומה לשט כיון שאין
משיטות אותן בידים רק ע"י מכונות הקי-
טור ודאי בשעה"ד כזה די"ל דאין שייך
לאוסרו משום דרומה לשט כיון די"ל דגם
המחמירין אין אוסרין בספינות כאלו —
ועי' חו"י סי' קט"ו מבואר ג"כ סברה הנ"ל
דגזירה זו דשמא יעשה חבית של שייטין
רחוקה מאוד בזמנינו דאפשר בזמניהם הי'
מלאכה זו עשיית חביות קל רגיל ומצוי
משא"כ בזמנינו.

ג) והעיקר דיש להתבונן כיון דהספינה
הולך חוץ לתחום אסור לו לילך בהספינה
חוץ לד"א וכמעט הר"ן שבת הנ"ל — וראי'
תי תשובה מהרב הגאון ר"מ אריק אב"ד
טארנא נדפסת בספר ברכת שלום להרה"ג
מאנטוורפן ומביא דברי הרב הגאון בית
מאיר או"ח רמ"ח שהאריך להתיר דמשום
שהאיסור רק על מנהיגי הספינה וברוב נוס-
עים עכו"ם לא שייך זה וכדעת השב יעקב
הנ"ל ואי משום דאין לו רק ד"א וכמעט
הר"ן הנ"ל ג"כ י"ל כיון דספינות הגדולות
הולכות למעלה מ' ואין תחומין למעלה מ'
כבסי' ת"ד א"כ ממילא רשאי לילך בכל

דאפשר כתי' היראים מובא במג"א רמ"ח ס"ק ז' דהמים עמוקים אך הספינה שוקעת במים והולכת למטה מי' הרי לן מחלוקת בשבת למטה מי' אם מותר אח"כ כשהיא למעלה מי' לזוז מד"א, והיתירו של בי"מ הנ"ל עדיין אינו ברור (ולפלא על המ"ב בסי' ת"ה ס"ז ס"ק כ"ח, ל"א, דלמעלה מי' אין תחומין ואף כששבת ביה"ש למטה מי', ולא העיר שזה תלוי במחלוקת —).

(המשך יבא)

אח"כ למעלה מי' — אבל מר"ן סוף פ"ק דשבת משמע ודאי דאם לא קנה שביתה בס' פינה אסור לזוז מד"א ואף אם הספינה למעלה מי' דהא קאי שם על הרי"ף דפי' האי דאין מפליגין פחות מג' ימים מיירי למעלה מי' דאין תחומין והאיסור רק משום צערא דלמטה מי' אף מקודם ג' ימים אסור וע"ז קאמר הר"ן בלא קנה שביתה אין לו רק ד"א (והא דמייתי בהג' ש"ע הרב בשם דאי' מדרסתמו הפוסקים לאסור אף דגמירא דאין ספינה מהלכת פחות מי' יש לרחות

ל"ה) בענין תפילה בצבור אם הששי מתפלל ביהר עם הש"ץ

מאת הבעמ"ח חקרי הלכות ר' יחיאל נתן שווימער לונדן, יצ"ו

ולגמור עד שלא יגיע הש"ץ לקדושה או למור דים יתפלל ואם לאו אל יתפלל והמחבר הור" סיף קודם שיגיע לקדיש, והרמ"א הוסיף עוד וה"ה אמן דהקאל הקדוש ושומע תפילה דינו בקדיש וקדושה.

והנה לכאורה יש להעיר לפימ"ש המג"א שם ס"ק ב' דאם בא סמוך לקדיש דמנחה ואם ימתין עד אחר קדיש לא יוכל להתפלל ערבית עם הצבור נ"ל דתפילת צבור עדיפא. פירוש לכן מוטב שיבטל מלומר אמן יהש"ר כדי שיתפלל עם הצבור עיי"ש. וקשה על מה דאמרינן בש"ס אם יוכל לגמור קודם שמיגיע ש"ץ לקדושה וכו' למה לא אמרינן שיתחיל להתפלל אע"פ שלא יגמור, דאם המתין בתפילתו אינו מתפלל עם הצבור ותפילת צבור עדיף מן קדושה דהרי איש"ר חמיר מן קדושה כמ"ש המג"א דבש"ס מסתפקי אם מותר להפסיק ולענות איש"ר בתוך התפילה אעפ"י דקדושה אסור להפסיק בתוך התפילה לפי"ז כיון דתפילה בצבור עדיף מיש"ר מכש"כ מן קדושה א"ב למה לא נימא דיתפלל עם הצבור ויבטל מן קדושה. אמנם הדבר ניתחא דאם יתפלל אחר קדושה בחזרת הש"ץ י"ל דזאת הוי ג"כ תפילה בצבור א"כ

ש א ל ה : בענין תפילה בצבור דבעינן עשרה ואי איכא רוב מתפללים דהינו ששה אנשים אע"פ שהנשארים אינם מתפללים עמהם הוי תפילה בצבור ויכול הש"ץ לחזור השמ"ע בקו"ר, — האיך הדין אם הששי לא הוי מתפלל בלחש עדיין והש"ץ רוצה להתחיל השמ"ע בקו"ר אם מותר להצטרף הששי המתחיל להתפלל השמ"ע בלחש בעת חזרת הש"ץ אם זאת נקראת תפילה בצבור מה שהוא מתפלל עם הש"ץ. ואח"ל דזאת לא הוי תפילה בצבור האיך הדין אם הששי לא התחיל להתפלל עם הקהל בלחש רק באמצע תפילת הצבור בלחש התחיל להתפלל אם זאת נקראת תפילה בצבור ואם יכול הש"ץ להתפלל בקו"ר השמ"ע.

ת ש ו ב ה : הנה בש"ס ברכות כ"א אמר רב הונא הנכנס לבית הכנסת ומצא צבור מתפללין אם יכול להתחיל ולגמור עד שלא יגיע ש"ץ למורים יתפלל ואם לאו אל יתפלל ריב"ל אומר אם יכול להתחיל ולגמור עד שלא יגיע ש"ץ לקדושה יתפלל ואם לאו אל יתפלל. והנה קיי"ל בש"ע או"ח סי' ק"ט בין לקדושה ובין למורים אם יכול להתחיל

עמהם דהיינו דוקא דהתחיל להתפלל עמהם בשוה השמ"ע אז נחשב תפילה בצבור וא"כ כיון דבלא"ה לא יהי' מקיים מצות תפילה בצבור לכן ראוי שימתין על קדושה. ולפי"ז מובן ממילא דבכה"ג אם ליכא רק חמשה העומדים בשוה השמו"ע והששי התחיל להתפלל באמצע לא מצטרף עמהם ג"כ שיתפלל הש"ץ השמ"ע בקול רם וזו ראי' נפלאה לדין הנ"ל בעזרת השי"ת.

והנה בירושלמי פרק תפילת השחר הלכה ו' איתא ר' אחאי ר' יונה בשם רבי זעירא נתפלל של שחרית ובא ומצאן מתפלל עמהן לא נתפלל של שחרית ובא ומצאן מתפללין של מוסף אם יודיע הוא שהוא מתחיל וגומר עד שלא יתחיל ש"ץ כדי לענות אחריו אמן יתפלל ואם לא אל יתפלל באיזה אמן אמרו תרין אמוראין חד אמר באמן של הקאל הקדוש וכו' עיי"ש, ועי' בפני משה הפירוש בירושלמי היכי דהי' מתפלל שחרית ועכשיר בא לצבור שיתפללו מוסף לכן יתפלל עמהן וליכא חילוק בין אם יכוין לגמור או לא קודם עניית אמן אמנם אם לא הי' מתפלל עדיין שחרית ובא ומצאן מתפללין מוסף אם יודיע הוא שהוא מתחיל וגומר עד שלא יתחיל ש"ץ כדי לענות אחריו אמן יתפלל ואם לאו אל יתפלל. הנה צריך להבין כונת הירושלמי מה חילוק יש בין התפלל שחרית או לא דהרי צריך לקיים מצות עניית אמן לאחר הקאל הקדוש ואם יודיע שאינו גומר קודם שיתחיל הש"ץ הרי אינו מקיים מצוה זו. והנה יש ליישב דהירושלמי ס"ל דתפילה בצבור עדיף מן עניית אמן דהקאל הקדוש או קדושה לכן היכי דהי' מתפלל שחרית ועכ"שיו בא להתפלל מוסף עם הצבור לא ימתין כלל אפי' לא יוכל לגמור כי תפילה בצבור עדיף, אמנם היכא דלא התפלל שחרית ובא באמצע תפילת מוסף וכבר כתב המג"א בס' צ' דתפילת שחרית ומוסף ליכא שום צירוף ואם התפלל מוסף בשעה שהצבור מתפללין שחרית לא מיקרי אפי' בשעה שהצבור מתפללין וממילא ה"ה להיפך אם התפלל שחרית בשעה שהצבור מתפללין מוסף ליכא

אפשר לקיים שניהם. אבל עדיין קשה לפי שיטת המחבר אם יכול להתחיל ולגמור קודם שמגיע הש"ץ לקדוש אחר התפילה יתפלל ואם לאו אל יתפלל עד אחר שיגמור הש"ץ תפילתו ויאמר קדוש, וקשה הרי תפילה בצבור עדיף א"כ נימא דיתפלל בתוך תפילת הש"ץ ויבטל מלענות איש"ר.

שבת וראיתי בפרמ"ג בא"א סק"ח אשר הקשה קושיא זו וז"ל ולכאורה קשה הא כאן מבואר דאין יש"ר עדיף מתפילת צבור וצ"ל דכאן לא הוי ממש תפילת הצבור דבא באמר צע משא"כ כשמכוין עמהם וכו' עיי"ש, וכ"וונתו כיון דבלא"ה לא מקיים מצות תפילה בצבור דבא באמצע לכן ימתין על יש"ר. והנה נפשט מכאן דאם יתפלל בתוך תפילת הש"ץ לא הוי תפילה בצבור.

אמנם לכאורה יש לומר דוקא היכי דמתפלל בתוך תפילת חזרת הש"ץ היא דלא הוי תפילה בצבור אבל המתפלל בתוך תפילת הצבור בלחש ולא התחיל ביחד עם הצבור רק באמצע תפילת לחש של הצבור התחיל תפילתו שוב מקיים מצות תפילה עם הצבור כיון דמתפלל ביחד עם הצבור במקצת. אמנם זה אינו דא"כ האידך אמר ריב"ל אם יכול להתחיל ולגמור עד שלא יגיע ש"ץ לקדושה יתפלל ואם לאו אל יתפלל ועי' ברמ"א דלכת"חילה לא יתחיל להתפלל אפי' עם הש"ץ בשוה שמו"ע רק ימתין בשירה חדשה עיי"ש והרי התם איירי דהי' בא בעוד שהצבור הי' מתפללין בלחש וא"א לגמור צריך להמתין בשירה חדשה א"כ למה ימתין יתפלל עם הצבור, דהרי תפילה בצבור עדיף מן קדושה ואם ימתין בשירה חדשה ויאמר קדושה ויתפלל אח"כ בתוך תפילת חזרת הש"ץ הרי אמרינן כנ"ל שבתוך תפילת חזרת הש"ץ לא הוי תפילת בצבור כמש"ב הפרמ"ג א"כ תפילת בצבור עדיף, א"כ קשה למה ימתין, מוטב שיתפלל ולא יאמר קדושה אלא ודאי כיון דהתחיל להתפלל בתוך תפילת הצבור בלחש ולא התחיל עמהם ביחד בשוה לא חשוב תפילה בצבור, דדוקא כשמכוין עמהם בשוה כמ"ש הפרמ"ג בל' משא"כ כשמכוין

כש"ם בבלי נגד ש"ם. ירושלמי לכן לפסק הלכה נראה דאינו מקיים מצות תפילה בצ"ב בור רק באופן שיכול להתפלל השמ"ע בת-חילה עם הצבור, וממילא אם ליכא רק חמשה אנשים ואם בא ששי באמצע אין לו צירוף ואסור הש"ץ להתפלל בקול רם.

וחפשי בספרים ומצאת בס' חבצלת הש"ר דין אשר שאל אותו אחד אם התפלל בעת חזרת הש"ץ אם נקרא תפילה בצבור והשיב לו שזאת לא מיקרי תפילה בצבור והביא דברי פרמ"ג הנ"ל.

ושמעתי מן ת"ח אחד אשר הי' אצל צדיק אחד מצדיקי דורותינו ז"ל אשר הצטרף אחד שהי' מתפלל בחזרת הש"ץ עם הש"ץ, הנה ידוע דאין למדין מן הני צדיקים שדבריהם כנחלי אש מסתמא הי' להם טעם בדבר בהוראת שעה וכבר כ' הבני יששכר בספריו הקדושים אם תראה באדם גדול צדיק מפורסם אשר נטה קצת מן הדין אל תלמד ממנו כי מסתמא הי' לו איזה טעם להורות הוראת שעה ובמקום גדולים אל תעמוד.

ומעשים בכל יום במדינתנו כשהיינו בפר"ץ לין המתנינו החמשה אנשים על הששי שיכנין עמהם להתפלל השמו"ע.

שום צירוף וכיון דבלא"ה אינו מקיים תפילה בצבור לכן מוכרח להמתין לקיים מצות עניית אמן דהקאל הקדוש. אמנם עדיין קשה למה היכי דהי' מתפלל שחרית אינו צריך להמתין עד שיגיע הש"ץ לקדוש מטעם דתפילה בצבור עדיף הא אפשר לקיים שניהם דהרי אפשר לו להמתין על עניית אמן ואח"כ יתפלל השמ"ע בעוד שהש"ץ מתפלל ומקיים תפילה בצבור בשעה שהש"ץ מתפלל, והנה לפיענ"ד נראה דהירושלמי ס"ל דאם יתפלל בשעת חזרת הש"ץ לא מיקרי תפילה בצבור כיון דאין כל הקהל מתפללין אז, רק הירושלמי ס"ל דאם מתפלל בעוד שהצבור מתפללין אפי' בא באמצע תפילתו מקרי שפיר תפילה בצבור כיון דכל הקהל מתפללין יחד ולכן שפיר קאמר הירושלמי דאם הי' מתפלל תפילת שחרית ועכשיו בא בשעה שהי' הצבור מתפללין ואם יתפלל עמהם יהא מקיים מצות תפילה בצבור אז לא צריך להמתין על עניית אמן דהקאל הקדוש דתפילה בצבור עדיף. והנה דעת הירושלמי אם בא באמצע תפילת צבור בלחש הוי תפילה בצ"ב בור אם יתפלל עמהם, והש"ם שלנו ס"ל דלא הוי תפילה בצבור כה"ג. וידוע דהלכה

ל"ו) ברבר הרין של לא תתגודדו

מאת הרב ר' יחיאל וויינבערג ראש בהמ"ד לרבנים בברלין כעת מונטרוי יצ"ו

שיש להם ביהכ"נ ומקוה ומו"ץ יש להם דין עיר.

ולכאורה יש לפקפק בזה דהרי בלשוננו של הריב"ל המובא בפר"ח הנ"ל כ' מפורש דהיינו שבאו גרושים מארצות אדום עם רב קהלות קהלות וכגון דא לא אמרינן קמא קמא בטל דמרובים הם הבאים בכל פעם עכ"ל. והפר"ח הוסיף דאין דבריהם קיימים אלא כשבאו ונעשו קהלה אחרת דהשתא אכתי הם מחויבים בתקנותיהם הקודמות וכו'. ומשמע דזה רק במגרשי ספרד שבאו לקושטנדונא עם רב ונעשו מיד קהלה אחת

לכבוד הרב הגאון וכו' וכו' שליט"א

א) כת"ה בקשני לחוות דעתי גם אני בדבר אנשי קהלתו שהם ממקומות שנהגו בנפישת כל ריאה כדעת הבה"ג אם הם מחויבים לנ"ה הוג עפ"י חומרת המקום שיצאו משם או הם מותרים להתנהג כאנשי המקום החדש שאינם נוהגים בנפישת הריאה. וכת"ר הביא דעת הפר"ח בסי' תצ"ו דבאם הם נעשו קהלה לעצמם דאז הם מחויבים במנהגייהם הקודמים וכל קהל יש להם דין עיר. וכמו"כ הביא כת"ר בשם המ"ב סי' תס"ח דקהלה

הרמב"ם בפ"ב מהל' עכו"ם שכ' וז"ל ובכ"ל
לל אזהרה זו שלא יהא שני בתי דינים בעיר
אחת זה נוהג כמנהג זה וזה נוהג כמנהג
אחר שדבר זה גורם למחלוקת גדולות שנא-
מר לא תתגודדו לא תעשו — אנודות אגור-
דות עכ"ל. והנה המהר"ם אלשיך תפס בפ-
שיטות דהרמב"ם פסק כאביו נגד רבא ואע"ג
דהלכה כרבא חוץ מיע"ל קג"ם מ"מ פסק
הרמב"ם כאביו דסתמא דגמרא סברה כותי'
מדפריך שם מהא דבמקום של ר' אליעזר
היו כורתין עצים וכו' וכן מהא דר' אבוהו
דמטלטל שרגא והגמרא אומרת מאי תיוב-
תא מקומות מקומות שאני וכו' עיי"ש וזהו
רק לאביו שיש לו חילוק מקומות דלרבא
קושיא מעיקרא ליתא דהוא סובר דתלא
בחילוק בי"ד וע"כ דסתמא דגמרא סוברת
כאביו ולחכי פסק הרמב"ם כאביו. ומעין זה
גם בכ"מ דהרמב"ם סובר דהלכה כאביו
משום דלא פליגו אליבא דנפשיהו עיי"ש.
וכן כתב בלח"מ דפלוגתא אביו ורבא היא
רק למ"ד דעשו כדבריהם. והרמב"ם סובר
כרב דלא עשו כדבריהם וא"כ אין כאן קו-
שיא מרבא לאביו, והנה הלח"מ הרגיש
בדוחק דבריו דהרי בגמ' מסקינן דב"ש עשו
כדבריהם ע"ש, ועוד דמנין לו להרמב"ם
לאחוז בסברת אביו דתלוי בחילוק מקומות
ולא בחילוק בי"ד כסברת רבא.

ובאמת מצינו בהוריות דף ז' ע"ב דאמר
שם סבר אביו למימר חטא בפני עצמו ועשה
בפנ"ע ה"ד דיתבי בשני מקומות וקא מורי
בתרי איסורי אמר רבא אטו שני מקומות
גורמין אלא אפילו יתבי בחד מקום וכו' עיי"ש ועי' באו"ש שנגע בזה, וחזינן דאביו
ורבא פליגו אי שני מקומות גורמין או שני
בי"ד גורמין. והרמב"ם פסק כרבא. ואף
שאין זה דומה לנידון דידן דהתם תלוי אי
הוראה דירי' הוי הוראה ואין זה נוגע כלל
למחלוקת אביו ורבא אי מותר לחלוק בשני
בי"ד אבל עכ"פ חזינן דרבא סובר דאין
שני מקומות גורמין ומנ"ל לרמב"ם לפסוק
כאביו.

(המשך יבוא)

רת. משא"כ בנ"ד שלא באו בהמון רב אלא
באו יחידים יחידים דאז אמרינן קמא קמא
במל וכמו שכ' מפורש כנ"ל. ועוד דגוף דינם
של מהריב"ל והפר"ח הנ"ל במחלוקת עומ'
דת, דבתשובת מהר"ם אלשיך ס' נ"ט כ'
לחלוק על המהריב"ל והביא ראיות רבות
דאפי' יש כמה קהלות בעיר אחת נגרר המי-
עוט אחר הרוב ולא אמרינן דכל קהל חשוב
בעיר בפ"ע, והביא ראיה ממגילה דאמרינן
דכרך וכל הסמוך לה נידון ככרך אף שהוא
חוץ לעיר והוא ישוב בפ"ע עיי"ש בדבריו
וכן יש להביא מר"ה דף כ"ט ע"ב במשנה
ועוד זאת היתה ירושלים על יבנה שכל
עיר שהיא רואה ושומעת וקרובה ויכולה
לבוא תוקעין וכו' דהם בטליו לגבי ירושלים.
ויש לרחות דהתם יכול לצאת בלא"ה מכיון
ששומעים ולהכי מותרים לתקוע בפנ"ע אלא
דמלשון הגמרא דאמרה ויכולה לבוא פרט
למפסיק לה נהרא משמע דמדין ביטול נגעו
בה, ואולי זו דוקא בירושלים וכעין מ"ש
בפסחים נ"א אבל מא"י לבבל לא כיון דאנן
כייפינן להו עבדינן כותיהו, ומשום קדושת
ירושלים במל כל עיר הסמוכה ונראת לה,
משא"כ בערים אחרות.

ואמנם גם על גוף ראית המהר"ם אלשיך
יש לפקפק דאטו נאמר דכל עיר הסמוכה
לעיר גדולה יש בה משום לא תתגודדו אם
היא משנית מעיר הגדולה ובגמרא יבמות
דף י"ד ע"א לא משמע כן. ובע"כ דזה רק
לדין כרך לענין קריאת מגילה דכל הסמוך
לכרך הרי היא ככרך ממש משא"כ בלאו
דלא תתגודדו תלוי במקום אחד אבל בשני
מקומות ליכא לאו דל"ת, ועיר הסמוכה ג"כ
בכלל שני מקומות וזה פשוט, דהרי לרבא
גם בשני בתי דינים בעיר אחת ליכא ל"ת
מכיון שהם נפרדים זמ"ז וא"כ אפי' לאביו
דאוסר בשני בתי דינים בעיר אחת זה דוקא
בעיר אחת אבל לא בשתי ערים.

כלל דמלתא דבמגילה תלוי באיכות העיר
אם היא עיר או כרך משא"כ בלאו דל"ת
תלוי בצבור אם הם אחד או לא.

(ב) והנה המהר"ם אלשיך תמך יסודו בדבריו

חידוד ופלפול

5"ז) בישוב דברי רש"י בחולין ע"ט, סימני דאורייתא

מאת הרב ר' יוסף הירש אבר"ק טארנא, כעת חבר ועד הרבנים החרדים בצרפת.

ב"י דהרי הגמ' חשב ג' סימני ואצל ר"א לא הזכיר רש"י רק ב' סימני ותי' דלשון דמיון לא שייך בקול ע"כ, אמנם יש לרקדק על ר"א בעצמו למה לא צוה לשמע' שיב' דוק ג"כ בסי' הג' דקול וי"ל דנחוי אנן אם יודמן בכורנייתא דיש להם ב' סימנים המת' נגדים דהיינו רברבין אודנ' דהוא סי' חמרא ורבה גנובת' דהוא סי' סוסיא אז אמרינן דאסור דאיכא חד נגד חד וכמאן דליתא דמי כדאמרינן בב"מ סימני וסימני יניה ואם יתנגד סי' אחד ב' סימני דהיינו רברבין אוני' וזוטרא גנובת' דהם ב' סימנים חמרא רק שהתנגד לנגדם סי' אחד דצינף קלי' דהיא סי' סוסיא אז אמרינן אוקי חד נגד חד וכמאן דליתא דמי ונשאר סי' אחד שמד עיד דהוא חמרא ותלוי בזה אי סי' דאו' או דרבנן וזה כוונת רש"י וסימני דאו' דמרקאמר לשון דמיון להדרי ע"כ שכוונת ר"א הי' שידויק דוקא בב' סימנים דאזנים וזנב ולא על קול וע"כ אפי' אי הקול מעיד להיפך מהב' הסימנים אזלינן בתר הב' סי' מנים ומטעם דעכ"פ נשאר סי' אחד שמעיד דהוא אותו המין וע"כ דסימני דאו' ומד תורץ הכל בעזה"ת.

(המשך מהעולת חודש סי' י"ח מדור חקר הלכה, אשר הגאון בעת כתבו תשובה הגנ"ל להעו"ח נפל בדעתו ליישב דברי רש"י —)

בחולין דף ע"ט, אמר לי' רבי אבא לשמע' אי מעילת לי כורנייתא בריספס עיין להנך דמיון להדרי ועיל לי וקסבר סימני דאורייתא וכו' רש"י וז"ל מרסמך על סימן שאינו מובהק סימני דאורייתא והתם בא' לז' מציאות מיבעיא סי' דאורי' או דרבנן ע"כ והנה הנוב"י סי' ל"א הקשה מה מסר פקא לי' בב"מ אי סי' דאורי' הרי יכול לפ' שוט סי' דאורי' ממעשה דר"א דהיא מעשה רב עיי"ש, והנה הקצוה"ח חו"מ סי' רג"ט מביא בשם הגאון מוה"ר עוזר להוכיח מגמ' זו דב' סימני הוי כמו סימן מובהק ובעובד דא דר"א הי' ב' סימנים לפיכך מהני אפי' אי סימני דרבנן עיי"ש אבל מד' רש"י הנז' כר משמע דלא ס"ל כן, לכן עלה בדעתי ליישב ד' רש"י באופן נאה דהנה רש"י כ' וז"ל דמיון להדרי באזנים וזנב ובג' פריך מקודם ולבדק בסימנים דאמר אבוי עבי קלי' בר חמרא וכו' ואמר ר"פ רברבין אודנ' וזוטרא גנובת' בר חמרא וכו' והקשה הנז'

5"ח) דבר שאינו מתכוין

יראים בודאפעסט כעת ברוקלין, נ. י. יצ"ו

מאת הרב ר' יונתן שמיית אב"ד דקהל

במשנה כלאים פרק ט' משנה ה' תנן מוכרי כסות מוכרין כדרכן ובלבד שלא ית' כוונתו בחמה מפני החמה ובגשמים מפני הג'

במשנה כלאים פרק ט' משנה ה' תנן מוכרי כסות מוכרין כדרכן ובלבד שלא ית' כוונתו בחמה מפני החמה ובגשמים מפני הג'

הר"ש דמהכי דיוקנין בשלהי כירה דדבר שאינו מתכוין מותר ופליגי אסתמא דלעיל דתנן במשנה ב' לא ילבש כלאים אפילו לפי טור מן המכס. וכ"כ הרע"ב דמשנה דלעיל ס"ל דשא"מ אסור אבל ההלכה כמשנה ה', ו' דרשא"מ מותר.

אמנם הרמב"ם בחיבורו וכן בש"ע יו"ד סי' ש"א פסקי כמשנה ב' וכמשנה ו' והיא תרתי דסתרי, ובאמת הרמ"א שם סעיף ו' פסק שמותר ללבוש כלאים לפטור מן המכס לא כמשנה ב'.

ונראה ליישב דברי הרמב"ם וש"ע בס"ד, דלכאורה משמע ככולא תלמודא דקיי"ל כרבי שמעון דדבר שאין מתכוין מותר בכל עניני ראוריתא ולא רק במילי דשבת אלא אפילו בשאר איסורים כדתנן גזיר חופה ומפספס, וכן פסק הרא"ש שבת פרק שמונה שרצים סי' ט' דלא כשאיילתות שם, א"כ צריך ליתן טעם להני צנועין שהחמירו כאן להפשיט במקל ולתפור בארץ למה החמירו בזה ולא מצינו בעלמא שיחמירו בדבר שמותר מטעם דשא"מ, ואפשר דאסור להחמיר מאחר דנפ"ק סק הלכה דרשא"מ מותר והחמיר על עצמו הוי הדיוט כדאמרינן בירושלמי סוכה הפ"ט דדבר ועושהו מקרי הדיוט ועי' במג"א סי' ל"ב ס"ק ח' גבי אם אינו יודע ליישר השטה בלא שרטוט ישרטט כל השירה מש"כ בזה ומש"כ בשם ספר באר שבע ויש בזה אריכות דברים ואכ"מ. עכ"פ צריך טעם למה החמירו הצנועין בזה, וגם למה נקראו כאן בשם צנועין ואיזה צנועות יש בזה.

הנהגה בב"ק ס"ט אמרינן הצנועין היו נוהגין שהיו פודין כרם רבעי ואמרו כל הנלקט מזה יהי' נפדה, ונהגו כן כדי להציל בני אדם מחטא שלא יאכלו כרם רבעי בלא פדיון. ומוכח מזה שמי שמשדל להציל אחד רים מחטא נקרא בשם צנוע. ולפי"ו י"ל דגם אותן הצנועין דכאן דהפשיטו במקל או שתפרו בארץ המה רצו להציל את האחרים מחטא לבישת כלאים ועי"ז נהגו המה כן שהיו מפשילין במקל ותפרו בארץ להראות שאפשר למכור הבגד וכן לתופרו גם בלא לבישה ממש, ושוב גם אותם שלבשו כדרכו להראות להלוקח ותפרו כדרכן לא עשו חטא

אמנם הרמב"ם בחיבורו וכן בש"ע יו"ד סי' ש"א פסקי כמשנה ב' וכמשנה ו' והיא תרתי דסתרי, ובאמת הרמ"א שם סעיף ו' פסק שמותר ללבוש כלאים לפטור מן המכס לא כמשנה ב'.

ונראה ליישב דברי הרמב"ם וש"ע בס"ד, דלכאורה משמע ככולא תלמודא דקיי"ל כרבי שמעון דדבר שאין מתכוין מותר בכל עניני ראוריתא ולא רק במילי דשבת אלא אפילו בשאר איסורים כדתנן גזיר חופה ומפספס, וכן פסק הרא"ש שבת פרק שמונה שרצים סי' ט' דלא כשאיילתות שם, א"כ צריך ליתן טעם להני צנועין שהחמירו כאן להפשיט במקל ולתפור בארץ למה החמירו בזה ולא מצינו בעלמא שיחמירו בדבר שמותר מטעם דשא"מ, ואפשר דאסור להחמיר מאחר דנפ"ק סק הלכה דרשא"מ מותר והחמיר על עצמו הוי הדיוט כדאמרינן בירושלמי סוכה הפ"ט דדבר ועושהו מקרי הדיוט ועי' במג"א סי' ל"ב ס"ק ח' גבי אם אינו יודע ליישר השטה בלא שרטוט ישרטט כל השירה מש"כ בזה ומש"כ בשם ספר באר שבע ויש בזה אריכות דברים ואכ"מ. עכ"פ צריך טעם למה החמירו הצנועין בזה, וגם למה נקראו כאן בשם צנועין ואיזה צנועות יש בזה.

י"ל עפ"י מש"כ הטו"ז יו"ד סי' ש"א ס"ק ב' על הא דפסקינן שם (סעיף י"ב) אסור לאחוז ביצה חם במלבוש של שעטנז כדי להציל עצמו מהחום של הביצה דמיקרי לבישה של כלאים וכ' הטעם דכיון דאי אפשר להציל עצמו מהחום של הביצה אלא כשיאחז ע"י בגד שעטנז חשוב נהגה משל שעטנז אבל אם ה' אפשר לו להציל עצמו באופן אחר שוב לא מיקרי נהגה משעטנז. וא"כ יש ליישב הני ב' משניות דסתרי

פסקו כב' משניות ואין כאן סתירה דלכבוש כדי לפטור ממכם אסור מטעם דה"ל פסיק רישא, ולא מהני כאן מה שהיא דשא"מ כיון דא"א בענין אחר כ"א ע"י לבישת שעמנו אבל בהך דמוכרי כסות כיון דאפשר למכור או לתפור ע"י הפישול במקל או תפירה בארץ מותר אע"ג דלובש או תופר כדרכו מטעם דשא"מ ואין כאן משום פ"ר כיון דאפשר להשיג המבוקש בדרך היתר. ויהי' מכאן ראי' להש"ג שהזכרתי. ואולי מכאן

וא"כ מיושב פסקי הרמב"ם וש"ע, דשפיר למד הש"ג הדין הנ"ל. וא"ש בס"ד.

ל"ט) יום טוב של ראש השנה שחל להיות בשבת

הרב ר' בן ציון ראזינמאה"ל רב דביהכ"נ בני אברהם לאנשי ווארשא בעיר שיקאגא

נעקר המצוה לגמרי. ודוחק גדול לומר דל' מאן דלא ס"ל מתוך ה"נ דלא גזרו שמא יעבירו משום דמחזי כחוא"ט דסתמא דמת' נ"י ר"ה כ"ט משמע דהלכה פסיקא היא, דאם היו חולקים לא הוי משתמט בגמ' לומר מתני' דלא כב"ש ור"ע דלית להו מתוך. ובהגהת מעשה חושב על שעה"מ מוסיף עוד דטפי הו"ל להקשות דהא מרא דהאי שמע' תתא שמא יעבירונו הוא רבה ורבה בעצמו לית לי' מתוך (ביצה י"ב עיי"ש). וכ' הש"ע דה"מ דנראה לו דאפי' לב"ש גזרו דוקא בשבת אבל לא ביו"ט כדאיתא ביבמות דף קי"ד שבת דאיסור סקילה גזרו. רבנן יו"ט דאיסור לאו לא גזרו ולא הוי כחוא"ט. (ועי' עוד שם דף קי"ט אמר רבא מה לי איסור לאו. מה לי איסור כרת. עי' סוטה כ"ט אמר רב גידל אמר רב דבר שיש בו דעת לישאל ואבד"ל וכו') משמע משם ג"כ דאין חילוק בין איסור חמור לאיסור קל. עי' ב"מ צ' בענין אמירה לנכרי שבת דאיסור סקילה גזרו וכו'. ועי' סנהדרין פ"ד רב לא שביס לבקרי' למשקל לי' סילוא וכו') ומתרג' שם קושית המזרחי דאמאי לא גזרו בשבת משום שמא יתקן כלי שיר באופן אחר עיי"ש.

ונראה ליישב קושית השעה"מ על הפר"ח

כיון שאפשר להשיג המבוקש גם בדרך היתר בדרך הצנועים. ויובן בזה למה נקרא בשם צנועין דמי שמשתדל להציל אחרים מחטא נקרא בשם זה. גם יובן למה נהגו הצנועין כן להחמיר בדשא"מ ובעלמא לא החמירו דרך כאן בלבישת בגדי כלאים הוצרכו לנהוג כן כדי להציל אותם שלובשים כדרכן מחטא של לבישת כלאים אבל בעלמא בכל דיני תורה לא החמירו כלל כיון דהלכה כן היא. דדשא"מ מותר בכל התורה ואין נכון להחמיר לכתחילה.

וא"כ מיושב פסקי הרמב"ם וש"ע, דשפיר

במס' ר"ה דף כ"ט בתוס' ד"ה שמא יטלנו וכו' הקשו אמאי לא נקיט שמא יר' ציאנו מרה"י לרה"ר עיי"ש מה שתי'. ונר' אה לי לתרג' דנהג המזרחי הק' ביו"ט עצמו נמי איכא איסורא בתקיעה משום שמא יתקן כלי שיר והי' להם לחכמים לבטל ד"ת בשב ואל תעשה. ועיין באו"ח סי' תקפ"ח בטו"ז מה שתירץ ובמג"א שם. והנה הפר"ח תירץ דעיקר קושיא על יו"ט ר"ה אינו שהרי לא מצינו שהבי"ד יעקרו מצוה אחת מה"ת ושיאמרו שלא יתקעו לעולם בשביל הגזירה. וכ"ת מטעמא דשמא יתקן נגזור כר"ה שחל להיות בשבת דלא הוי עקירה לגמרי דמקייר מין מצות שופר בשאר השנים, דא"כ מחזי כחוכא ואיטלולא דביו"ט לא גזרו ובשבת גזרו הגם דהטעם דשייך בשבת שייך ביו"ט עיי"ש.

והקשה השעה"מ הל' שופר על הפר"ח דא"כ לב"ש דאית להו במס' ביצה דף י"ב דאין מוציאין לא את הקטן ולא את הלולב לרה"ר ביו"ט משום דס"ל דלא אמרינן מתוך וכן לר"ע בפסחים דף ה' א"כ היכי גזרו בשבת משום גזירה שמא יעבירונו הא ביו"ט נמי איכא הך גזירה דשמא יעבירונו ואפ"ה בשבת גזרו ולא ביו"ט משום דהוי

משמע מדברי התוס' דהירושלמי לא ס"ל דהעברת ד"א היא מצד הלמ"מ ובשבי"ל זה מקשה על בן עזאי, ויכולים לומר דהירושלמי יסבור דד"א דחייב היא מצד מוציא מרה"י לרה"ר והיא תולדה דהוצאה. כמש"כ המנ"ח במצוה הנ"ל משום דד"א של אדם קונות לו והוי ברשות שלו וכשמעביר יותר מד"א הוי מרה"י לרה"ר. ועי' בבע"ל המאור פרק הזורק. ואפשר לומר אי העברת ד"א דחייב הוי מצד הלמ"מ או מצד תולדה דהוצאה פליגי בזה הנמ' דידן עם הירושלמי ויהי' בזה נפקותא לדינא לפ"ד המנ"ח הנ"ל. אי אמרינן דד"א חייב היא מצד הלמ"מ אז יכולין לומר דביו"ט לאו הלמ"מ היא ואי אמרינן מצד תולדה דהוצאה א"כ נוהג ביו"ט ג"כ בשלא לצורך כמו שמסיק שם המנ"ח.

והשתא ניחא מה שהק' הגאון רעק"א לפי תירוץ הירושלמי דחייב דוקא בקופץ א"כ למה נגזור שמא יעבירו דודאי לא יקפוצ, דלפי דעת הירושלמי שפיר יכולים לומר דה' גזירה אינה משום העברת ד"א רק משום שמא יוציאנו מרה"י לרה"ר, דבשלמא לדידן דאנו סוברים דד"א היא הלמ"מ א"כ ביו"ט דליכא הלכה אינו חייב אנו גוזרים משום שמא יעבירו ולא יקשה קושית השעה"מ על הפר"ח דהגזירה שייך רק על שבת ולא על יו"ט אבל אם נגזור משום הוצאה דשייך ג"כ ביו"ט אליבא דב"ש ור"ע ורבה יהי' חו"א"ט אם נגזור רק על שבת ולא על יו"ט א"כ דוקא גזרו רק משום שמא יעבירו. אבל לפ"ד הירושלמי שהוא סובר דד"א אינו משום הלכה רק מצד תולדה דהוצאה וא"כ שייך ג"כ ביו"ט שלא לצורך, וא"כ אפילו נגזור משום יעבירו יהי' ג"כ קשה קושית השעה"מ על הפר"ח מב"ש ואפ"ה גוזרין בשבת דוקא משום שמא יעבירו הגם דשייך גזירה זו ג"כ ביו"ט ולא חיישינן לחו"א"ט, א"כ מוכרחים לחלק כמו שתי' השעה"מ בין איסור סקילה לאיסור לאו ומש"ה לא גזרו ביו"ט, א"כ שפיר יכולין לומר ג"כ שהגזירה היא משום שמא יוצי-

בוזה יהי' מתורץ ג"כ קושית התוס' הנ"ל דהנה המנחת חינוך מצוה רצ"ח רוצה לומר דאין איסור העברת ד"א ברה"ר ביו"ט בש"ל לצורך כלל, משום דהנמ' בהזורק מסיק ד"א ברה"ר גמרא גמיר להו דהוי הלמ"מ א"כ אפשר לומר דביו"ט לאו הלכה עיי"ש. א"כ לפי הנחה זו יכולין לתרץ כמו הפר"ח דבשבי"ל זה לא גזרו בשבת משום שמא יתקן דא"כ מהוי כחוא"ט ומה שהקשה והלא אין אנו חוששין אליבא דב"ש ור"ע ורבה דלית להו מתוך וגזרו דוקא בשבת ולא ביו"ט אף שביו"ט שייך נמי הטעם שמא יעבירו ומ"מ גזרו רק בשבת ולא ביו"ט ולא חיישי' לחו"א"ט כדי שלא לעקור המצוה לגמרי, זה אינו דכאמת אין שום איסור בה' עברת ד"א ברה"ר ביו"ט כיון דד"א ביו"ט הלכה היא ולא שייך ביו"ט כמ"ש המנ"ח, ושפיר אמר רבה שמא יעבירו שהוא אליבא דכ"ע אפי' לב"ש ור"ע דל"ל מתוך משום דיו"ט ליכא בכלל איסור ד"א רק בשבת ומה דס"ל דל"א מתוך היא רק להוציא מרה"י לרה"ר ביו"ט עיי"ש ביצה י"ב וע"כ לפ"ז מיושב קושית התוס' דדוקא נקוט משום שמא יעבירו דאם הי' הגזירה משום שמא יוציאנו מרה"י לרה"ר לא הי' יכולין לגזור בשבת משום דאיסור זה שייך נמי ביו"ט אליבא דמאן דל"ל מתוך וביו"ט אין יכולין לגזור דיהי' נעקר המצוה לגמרי א"כ ג"כ בשבת אין יכולין למגור דהוי כחוא"ט.

ובדרך זה יכולין לתרץ קושית הגאון רעק"א בשם חכם א' בחידושים על ר"ה לפי תוס' שבת דף ה' בד"ה בשלמא דכ' בשם הירושלמי רלבן עזאי דמהלך כעומד דמי לא משכחת ד"א דחייב ומתריץ בקופץ, וא"כ לבן עזאי יהי' תק"ש דוחה שבת דודאי לית לן למיגור שמא יעבירו בקפיצה דאם ישבה בודאי לא יקפוצ את הד' אמות ולפ"מ שכ' תבתי ניחא דהנה התוס' מסיק שם והש"ס דידן לא חשיב לה פירכא כמבואר בהזורק דד"א ברה"ר הלכתא גמירא לה. וההסבר בזה דהלכה כך נאמרה, דלא אמרינן דד"א מהלך כעומד ולהכי לא מקשה עלה. וא"כ

שמא יעבירנו דאם אפילו אנו אומרים משום שמא יעבירנו יהי' קשה קושית השעה"מ משום דנוהג ביו"ט ג"כ, א"כ יכול ג"כ לומר משום הוצאה דשוה זה כמו זה.

ועוד יכולים לומר ליישב קושית הגאון רעק"א לפ"ד התוס' חרשים על משניות במס' סוכה לתרץ קושית התוס' הנ"ל דלמה לא גזרינן משום שמא יוציאנו בשביל דר"א היא רק מהלכה יכול לבוא לידי טעות דיסבור שמותר במקום מצוה אבל הוצאה היא מפורש בתורה אין אנו חוששין שמא יוציאנו עיי"ש. א"כ בסגנון הנ"ל יכולים לתרץ ג"כ זה הוא דוקא לדידן שאנו סוברים דר"א היא הלכ"מ יש לחלק בין ד"א להוצאה אבל לשיטת הירושלמי דר"א הוי תולדה דהוצאה א"כ שוה זה כמו זה ושפיר יכולים לגזור משום שמא יוציאנו כמו שגזרינן משום שמא יעבירנו שהיא ג"כ מפורש דהוי בכלל הוצאה ואפילו לב"ע דס"ל מהלך כעומד דמי תק"ש אין דוחה שבת הגם דאין אנו יכולים לגזור משום שמא יעבירנו אבל משום שמא יוציאנו אנו גוזרים כנ"ל.

אנו מרה"י לרה"ר ולחלק ג"כ בין איסור חמור לאיסור קל, משום דאין חילוק לפי הירושלמי בין איסור העברת ד"א ובין איסור הוצאה לענין יו"ט, וא"כ מיושב שפיר דלפי תי' הירושלמי דר"א דהייב ברה"ר היא רק בקופץ אליבא דב"ע תהי' הגזירה לא משום העברה רק משום הוצאה מרה"י לרה"ר.

אך נראה מהרמב"ם פי"ב מהל' שבת דהוי תולדה דהוצאה. ובה יהי' מתורץ גם קושית המפורשים שמקשים על הרמב"ם ז"ל בפ"ב מהל' שופר הלכה ו' דכתב ולמה אין תוקעים בשבת גזירה שמא יטלנו בידו ויור ליכנו ד"א ברה"ר או יוציאנו מרשות לרשות. והקשו דהיא נגד הש"ס דאמר רבה שמא יעבירנו בלכד ובתוס' הקשו דלמה לא אמר רבה משום שמא יוציאנו מרה"י לרה"ר. ולפי"ו מיושב שפיר דמהרמב"ם פי"ב מהל' שבת נראה דמעביר ד"א הוי תולדה דהוצאה ולא מהלכה למ"מ א"כ לפי שיטתו יהי' שייך גם ביו"ט בשלא לצורך כלל א"כ אינו צריך דוקא לומר הטעם משום

(מ') חידוד במתניתין דיש חורש, במס' מכות כ"א

מאת הרב ר' בן ציון פיהרער ר"מ ביאולס, כעת רמת-גן, א"י

שרצה שם לתרץ דעשר נמיעות ילדות מור תרין עד ראשהשנה דכך הלכה למשה מסיני ככמו"ק ג' דחה בהנהותא, טעם המלך" דלר"ע דיליף מקראי שם לאסור ל" יום קודם ראשהשנה גם עשר נמיעות ילדות אסורות עיי"ש בגמרא מו"ק דף ג'.

ואמרתו לתרץ בדרך החידוד דהנה במסכתא ראשהשנה דף ט' נדרים ט"א וערכין ל"ג, יש פלוגתא בין רבנן ורבי יהודה דרבי בנן ס"ל דשנת החמשים אינה עולה לכאן ולכאן, רק דהשנה ראשונה אחר היובל היא הראשונה למנין השמיטות והיובלות הכאות, ורבי יהודה ס"ל דשנת החמשים עולה לכאן ולכאן. והנה ממקומות אלו מוכח, דלר"י

מסכת מכות דף כ"א ב' מתניתין יש חורש תלם אחד והייב עליו שמונה לאוין, החורש בשור וחמור והן מוקדשין וכלאים בכרם ובשביעית. ויום טוב וכהן וגזיר בבית הטומאה. ופריך בגמרא בסוף הסוגיא דאמאי לא תני נמי כגון דאמר שבועה שלא אחרוש, ומשני האי תנא איסור כולל לית ליה. עיי"ש. וידוע קושית שעה"מ סוף הלכות מ"א פ"ח ה"ו אס"כ דהאי תנא ל"ל איסור כולל אמאי הייב משום יו"ט, הא אין יו"ט חל על שביעית, ותירץ דמירי ביום טוב של ראש השנה דחלין בבתיאחת. אולם הקשה אחר כך דאכתי שביעית חל שלשים יום קודם ראשהשנה, עיין מסכת מו"ק דף ג', ומה

מנה לאוין וגם אין פחות מהן לפי חשבון המשנה, דהמשנה מיירי ביובל שחל שמיטה שנה אחת אחר יובל וכיון דתנא דידן ס"ל דאין איסור חל על איסור גם בכולל, כנ"ל, ממילא נמצא דבפעם הזאת לא יחול איסור שביעית שלשים יום לפני ראש-השנה, כיון דאין שביעית חל על יובל, וממילא אם חרש בר"ה חלין שני האיסורים בבית אחת, ויש שמנה לאוין במתניתין, ומתורין קושיית שעה"מ הנ"ל. ומיושב גם קושייתנו דאיך המשנה תמנה ט' לאוין באופן שחלו שמיטה ויובל בשנה אחת ועובר משום חרישה בשביעית וביובל, וז"ל כיון דאז שוב נחסר הלאו של יו"ט כמו שהקשה בשער המלך הנ"ל, כיון דאז כבר חל שביעית שלשים יום לפני ר"ה ואין איסור חל על איסור, ושוב נשארו רק שמנה לאוין ולא יותר. ובחירה המשנה למנות את הלאו של יו"ט כיון דש-כיח טפי.

ועיין בתומים סימן ס"ו אורים ס"ק ב' דכתב וז"ל והא דלא תקנו ג"כ ליובל שיהא נוהג כתבו התוספות בגיטין דף ל"ו דא"ב בשנת מ"ט ושנת החמישים לא היו יכולין לעבוד כו' ותירוץ זה אינו מספיק לר"י דס"ל שנת חמישים עולה לכאן ולכאן א"כ לא קרה שיהא יובל ושמיטה זא"ז תכופים ור-צופים כן' צא וחשוב, ע"כ. וכל העובר על דברים אלה ישתומם דאיוה חילוק יש בזה בין ר"י לרבנן, הלא כל החילוק הוא רק דלר"י יהי' שמיטה ויובל שנה אחת קודם לרבנן ותו לא מיד. אמנם בטח כיון לרבנן הירושלמי הנ"ל, דלשיטתה יהי' לר"י שמי-טה ויובל סמוכים זה לזה רק פעם אחת במשך שבעה יובלות כנ"ל.

בין לענין שמיטות ובין לענין יובלות, שנת החמישים עולה לכאן ולכאן, דלרבנן יהי' במשך מאה שנה שני יובלות וי"ד שמיטות ולרבי יהודה נשאר מכל מאה שתי שנים, עיין במס' ע"ז דף ט'. אמנם בירושלמי קדור שין פ"ק ה"ב איתא דלרבי יהודה שנת החמישים עולה לכאן ולכאן רק לענין שמיטות ולא לענין יובלות. לפי-זה נמצא דאם ביובל הראשון חל שמיטה בשנת המ"ט ותיכף בשנת החמישים היא יובל, אז ביובל השני כבר יהי' הפסק של שנה אחת בין שמיטה ובין יובל היינו דבשנת מ"ח של מחזור היר-כל השני יהי' שמיטה כיון דלחשבון שמיר-טות כבר היא שנת מ"ט להתחלנו למנות שנה ראשונה עוד את שנת היובל שעבר, ושנת מ"ט של היובל השני תהי' שנה פשוט-טה ושנת החמישים יהי' יובל וכן בכל מח-זור של יובל שנים תתרחק השמיטה מן היר-כל עם עוד שנה אחת, כמוכן, עיי"ש.

והנה אמרתי להקשות דלפי דברי היר-שלמי הנ"ל נמצא גם דבכל שבעה יובלות חלין שמיטה ויובל בשנה אחת, היינו אם השמיטה הראשונה של שבעה שמיטות שיש ביובל חל בשנה א' למנין יובל זה, היינו דתיכף אחר היובל שעבר היתה שנת השמיטה נמצא דביובל הבא יחול יובל ושמיטה בשנת אחת — א"כ קשה אמאי לא תני נמי במתניתין. דיש חורש תלם אחד, ט' לאוין לר"י, בשנה שחל בה יובל ושמי-טה בבית אחת, ואז עובר משום חרישה ביר-כל כמו שעובר לענין שביעית.

אמנם יש לומר דחדא קושיה מתורצת בירך חברתה, והיינו דממ"נ אין יותר מש-

המאחרים לצאת ידי חובתם להעולת חודש

אל יתמתמו עוד

מ"ב) אין עושין מצות חבילות חבילות

מאת הרב ר' נפתלי ברנפעלד מינכן

שם אם צריך כוונה במצות מתנת עניים ומשלוח מנות, וכבר כ' האחרונים דרוקא במצוה שבין אדם למקום אמרינן מצ"כ דעיקר הוא שמקיים רצון הבוית"ש וכשארין מתכוין להמצוה א"כ איזה תועלת יש בה מעשה אבל במצות שבין אדם לחבירו דאז עיקר התועלת הוא רק המעשה א"כ אף כש אינו מתכוין לשם מצוה ג"כ יצא דהרי סו"ס נעשה המעשה, והביאו ראי' לזה ממ"ש בשו"ת הרדב"ז ח"ג סי' תתפ"ב דה"ט דהאומר סלע זה לצדקה בשביל שיהי' בני ה"ז צדיק גמור משום דלא הקפידה התורה על הכוונה כשיש תקנת עניים יע"ש, וא"כ כיון דבמתנת העניים ל"צ כוונה א"כ שוב ל"ש אין עושין מח"ה דהרי ל"ש לומר הטעם שכתבו התוס' כדי שיהי' לבו פנוי כיון דלגמרי א"צ שום כוונת הלב וא"ש.

בהעו"ח סי' כ"ה הביא הכותב קושית הכתב סופר האיד אמרינן באם שלח שתי מנות לעני אחד עולה נמי משום משלוח מנות הא אין עושין מצות חבילות חבילות. לפענ"ד י"ל לפמ"ש הרמ"א או"ח סי' תר"צ"ה סעיף ד' דאם שלח משלוח מנות לרע' הו' והוא אינו רוצה לקבלם או מוחל לו יצא, (ובחידושי הארכתי מזה) ולפי"ז נמצא דמיר כששלח המ"מ יוצא וקיים המצוה של מ"מ משום דמשעה ששלח כבר נגמרה המצוה עברה וחלפה לה, אבל המצוה של מתנת אביונים אינו מקיים עד שיגיעו המתנות לידי העניים וכל זמן שלא קבלום לא קיים המשלח המצוה וא"כ אין שתי המצות גומרות כאחת ובכה"ג ל"ש לומר אין עושין מח"ה, כמ"ש בספר קהלת יעקב אלגזי ח"א מע' א' או"א יע"ש. ובאופן אחר י"ל לפ"מ שנסתפק הכותב

מ"ב) בישוב קושית שב שמעתתא על שב יעקב

מאת החו"ב מוה"ר של"ו הכהן בראנדרער, אנטוורפן

מת קבר שאבד ונמצא קבר תו' לא מחזיקין שמא הי' שם עוד קבר אחר כמו דלא חיר שינן בכל השדות שלא הוחזקו בטומאה אבל הכא למה לא נחוש בזה שנמצא הרוג הוא איש אחר והאיש שהלך דרך זה כבר הלך לדרכו, וראיתי בתב"ש סי' ס"ג שהעיר ג"כ בזה.

וי"ל בזה עפי"ד המקו"ח סי' תל"ג שכ' בפשט ד' המשנה פסחים ט' דהא דקיי"ל בכל מקום שאין מכניסין בו חמץ אין צריך בדיקה ומה"ט בחורי בית העליונים ותחת תונים א"צ בדיקה משום שאין אדם משתמש שם ולא הכנים שם חמץ והרי עכ"פ חולדה בדרלס ועכברים מצוין שם ואוכלין שם כל השנה ומה לי אם נשתמש ע"י אדם או נש' תמש ע"י עכבר מ"מ נשתמש שם חמץ, וכ'

בהעולת חודש סי' י"ח מביא הכותב שיר' מת המבי"ט סי' קל"ח שהעלה אם נאבד יהודי בדרך שהלך ממקום פלוני למקום אחר ואח"כ באותו הדרך נמצא הרוג דמה"ת תלינן שזה הוא שנאבד ועדיף יותר ממים שאל"ס.

בתשובת שב יעקב הביא ראי' לתשובת המבי"ט מפלוגתת רבי ורשב"ג מפסחים דף י' בשדה שנאבד בה קבר ונמצא בה קבר דכ"ל לרבי שאני אומר קבר שאבד הוא קבר שנמצא ה"נ אמרינן דהך שנאבד הוא שנמצא. ובש"ש שמעתתא ז' פרק י"ז הקשה דמה דאי' משם דהתם בקבר כיון דאם לא ידעינן כוראי שנאבד קבר בשדה זו ודאי לא היינו מחזיקין מספק שום טומאה בשדה זו וכיון שלא הוחזק טומאה אלא מחד

צא באותן המקומות שלא בדק כמוש"כ במקו"ח שב דעל מקום שברק לא חיישינן שימצא גלוסקא יפה כמבואר שם, ולפי"ז בעל ובדק ואשכח באותן המקומות שאין מכני-סין בו חמץ דאינו מוחזק שלא הי' שם חמץ מקודם ואפי"ה אמר בגמרא דאינו צריך בדיקה יותר לרבי וע"כ מוכח דזה הוי חזקה גמירה לומר דהיינו האי שאבד היינו האי שנמצא ושפיר למד השב יעקב דינו של המבי"ט מכאן, וז"ל לפיע"ד.

דהוא מטעם דלא נתקן בדיקה לספק גרירת עכבר רק בספק הבא ע"י אדם דאל"כ אין לדבר סוף דאף לאחר שברק ניוחש שמא גיררה חולדה, ומה"ט חידש שם דהיכא דבר דק מחמת גרירת עכבר לפנינו צריך לבדוק כל אותן המקומות שאינו משתמש שם כל השנה כגון חורין העליונים ותחתונים וכ"כ בס' תמ"ג. ולפי"ז אותן המקומות אינן מוחזקין בודאי שאין שם חמץ דהרי הא דחיישינן שמא ימצא גלוסקא יפה היינו דימ-

מ"ג) ביאור גררי חיובי שמירה בשומר חנם ושומר שכיר מאת הרב ברימל

דוקא בפשיעת ש"ח אשר אין חיובי תשלום מין כתובים בפרשת, כי יתן איש אל רעהו כסף וגו' משא"כ בחיובי גנו"א הרי מפורש היובו בפרשת שומרים וזהו הביאור מה שדוקא פשיעה היא מטעם מזיק ולא גנו"א אך עכ"פ בדיני שמירה נקרא פושע דמה לי אם ש"ח לא מילא חיובו או ש"ש, וזה דלא כהריטב"א בחי' סוף הפועלים שכתב בפשי-טות דלהרמב"ם דפשיעה מזיק בידים הוא גנו"א לגבי ש"ש לאו פשיעה היא לגבי ידי' וכן נמי כל חיובי שומרים כגון שואל באונ-סין לאו פשיעה ממש לגבי ידי' אע"ג דהוא בעי למנטרי' מגנו"א כולי האי בשומר חנם מפשיעה מ"מ פשיעה מזיק בידים הוא משא"כ בהני עכ"ל וגם הוכחתו שם מקושיית אביו בסוגיין אינה מוכרחת כל כך דאבי' לשיטתו מוכרח לומר דעל בדעיולי אינשי הוי רק כגנו"א דאי פשיעה הוי גם בשלא בא האונס מחמתה חייב משא"כ לרד"ן.

והא דפסק המחבר בס' רצ"א סעיף י"א דעלתה לראשי צוקין פטור בש"ח דדומה לג-ניבה היא דוקא בש"ח ולא לגבי ש"ש כנ"ל. אמנם על הרמ"א שם"ל דאף בש"ש הוי על בעדנא בדעיולי גנבה ופטור צ"ב מ"ש מדי-נים האחרים הנקראים פשיעה אף שש"ח פטור עליהן.

(המשך יבוא)

(המשך מקודם)

ו) ואף אם נניח כסברתו מ"מ טעמא בעי מ"ש דפשיעה שגם ש"ח חייב עלי' מחויב אף באונס הבא ממנה בדרך רחוק ואילו כמה שנקרא פשיעה אצל ש"ש מחל-קין כנ"ל הלא אם נקרא אצלו פשיעה ע"י קבלתו לשמור שמירה מעילה ולא שמר גם לענין זה תהא נקראת פשיעה לחיובו על אונס רחוק.

ז) אמנם לא על המחבר והרמב"ם קו-שיותנו כי הם חשוו מדותם וקראו לכל הדיר-נים הנ"ל, "פשיעה" אצל ש"ש גבי הי' לו לקדם, ובהעבירה ורחפה חרא לחברתה ובעל-תה לראשי צוקין ונפלה וכן בעל בדעיולי אינשי ובכל אלו אם בא האונס ע"י פשיעה חייב ורק בדעל בדעיולי אינשי לא מקרי אונס הבא מחמת פשיעה ואבי' דמקשי בסו-גיין שגם בזה יהא חייב לשיטתי' אויל כמ"ש הרי"ף פ' המפקיד (ועי' ביאור הגר"א ש"ג סק"ט) ובטעמם נראה לע"ד שכל חיובי שמירה שקבל על עצמו אם לא עשה כן הוי פשיעה, ונוכל לומר כן גם לשיטת הרמב"ם דפשיעה מטעם מזיק לפי"מ שהביא הגר"ד זצ"ל בספרו ברכת שמואל ב"ק סי' ל"ב בשם הגר"ח מבריסק זצ"ל דחיוב תשלומין של פשיעה הוא מפרשת, מכה בהמה ושל-מנה ודוקא בשומר ע"ש היטב, אמנם זה

מ"ד) בסוגיא דטעם כעיקר

מאת האברך החו"ב ר' שלום זילבער, פאריש

אל ארץ נושבת, את המן אכלו עד בואם אל קצה ארץ כנען הא כיצד בשבעה באדר מת משה ופסק מן מליךד והיו מסתפקין ממן שבכליהם עד ששה עשר בניסן וכו', אלמא דלכ"ע איסור חדש לא התירה התורה אפי' במלחמת א"י, וע"ז הקשה הישיעת יעקוב מדוע לא התירה התורה איסור חדש במל' חמת א"י כמו שאר איסורין מקרא ובתים מלאים כל טוב, ומתרץ דלא התירה התורה אלא איסור הבא ממילא אבל איסור חדש שישאל גרמו אותו לא התירה התורה, והרי קודם שבאו ישראל לא"י לא הי' נוהג אי סור חדש, ולשון הקרא ובתים מלאים כ"ט משמע האיסור שמצאו שם אבל האיסור שישאל גרמו אותו בבואם אינו בכלל זה.

ע"כ לפי"ז יהי' מיושב קושיא הנ"ל, דלפי הקושיא דטעם כעיקר לאו דאורייתא והא דהוצרכה התורה הגעלה בכלי מדין אין החדש מהטעם של שאר איסורין רק מאיסור בשר בחלב, והחשש דבב"ח ע"כ צריכין לז' מר שאנו חוששין שהעכו"ם בישל בשר וישראל יבשל אח"כ בקדירה זו חלב או איפכא, דאין לומר דחוששין שמא העכו"ם בישל בשר וחלב יחד, א"כ הוי כשאר אי סורין כמבואר בפוסקים, וא"כ החלות של האיסור בב"ח יהי' ביד ישראל והוא יגרום האיסור שיבוא וזה לא הותר אפילו במל' חמת א"י כנ"ל, א"כ תחזור קי' הרמב"ן הנ"ל למקומה למה לא נצטוו להגעיל הכלים של מלחמת סיחון ועוג, מה תאמר דשם הותר הכתוב כל האיסורים, וז"א דאיסור בב"ח דהכתוב חשש לו במלחמת מדין לא הותר גם כאן כיון שנעשה ונגמר ע"י יד רא'ל, וע"כ צריכין לומר דגיעולי מדין לא הי' משום בב"ח רק משום שאר איסורין דטב"ע דאורייתא ושפיר מיושב קושיית העולם.

במס' פסחום דף מ"ד ע"כ יליף רבי עקיבא מגיעולי מדין לאסור טעם כעיקר, מרצ' וותה התורה להגעיל כלי מדין שלא יצא בליעתם לתוך תבשיל ישראל, אף דלא הי' רק טעמא בעלמא מן האיסורין ואפי"ה אסר רה התורה ש"מ דטעם כעיקר.

וידוע קושית העולם, הא לעיל מסקינן דאפילו אם נאמר בכל איסורין טעם כעיקר לאו דאורייתא, אבל בבשר בחלב טעם כעיקר מראורייתא, דכ"א של היתר נותן רק טעם בהשני, (עיי"ש ברש"י ז"ל ד"ה בב"ח) ומבב"ח לא גמרינן לשאר איסורין, דבב"ח חידוש הוא דאי תרו לי' כולי יומא בחלבא שרי, ומחידוש לא גמרינן, ומקשים העולם דילמא מה שהוצרכה התורה הגעלה בכלי מדין הוא משום בב"ח אבל משום שאר אי סורין אפשר דלא אסרה התורה, והאיך נוכל למילף טע"כ מגיעולי מדין לכל איסורין שבתורה.

ואפשר לתרץ, ע"פ מה שידוע קי' הרמב"ן ז"ל, מפני מה הוצרכה התורה הגעלה בכלי מדין דווקא ולא הוצרכה הגעלה להכלים ששבו במלחמת סיחון ועוג, ותי' דאצל מל' חמת סיחון ועוג התירה התורה כל האיסורין, כדאיתא במס' חולין דף י"ז ע"א, וב' תים מלאים כל טוב ודרשו חכו"ל דאפי' קדלי דחזירי הותרה להם, משא"כ מלחמת מדין דלא הוי מלחמת א"י.

והנה בקידושין דף ל"ו ע"ב פריך הגמ' בשלמא למאן דאמר מושב כל מקום שאתם יושבים משמע, היינו דכתיב ויאכלו מעבור הארץ ממחרת הפסח, ממחרת הפסח הוא דאכל מעיקרא לא אכל אלמא איקרב עומר והדר אכיל, אלא למ"ד מושב לאחר ירושה וישיבה משמע ניכל לאלתר, ומשני לא הוי צריכי דכתיב ובנ"י אכלו את המן עד בואם

מ"ה) בדין בועה בשיפולי הריאה

מאת המופלג בתו"י ר' אברהם מרדכי מאצנער שו"ב בק"ק פעריגע — לימאש

לה מקום להתרחב ולהתפשט ונקרע העור, והנה פירוק א': וב': אינם שייכים בנידון דידן שא"כ ה' לנו לאסור בועה גם על שטח הריאה ובולטת הרבה וגם יש לה חירוד ובפירוש כתבו השפ"ד וב"א ועו"פ בזה להתיר, אך המין ג' של פירוק של הת"ש הנ"ל י"ל ששייך בזה שמחמת שאין לה להבועה העומדת על חוד מקום להתרחב ולהתפשט וסופה להתפרק.

איברא דהשמ"ח בסעיף י"ט גבי בועה בשיפולי הריאה כתב בפירוש טעם האיסור דמחמת שאין לה חיזוק והמוגלא מכבידה סופה להתפרק גם הלב"ש בס"ק פ"ו כתב כן גבי בועה בשיפולי פחותה מט"ד שגם היא אסורה מחמת שאיכא קצת כובד ותתפרק וחולק שם על הב"ח שמתיר בזה, ולכאורה שני הפירושים הנ"ל סותרים זה את זה, דאם נפרש טעם האיסור מחמת שאין לה מקום להתרחב ולהתפשט כמ"ש הת"ש בסעיף ט"ו אז שפיר נאסור גם בחוד הערוגה כנגד האור נות וגם בחוד של החיתוכים אבל אם נפרש כמ"ש השמ"ח בסעיף י"ט דמחמת כובד המוגלא אין לה חיזוק ותפסק אז נתיר בין החיתוכים וגם בחוד האונה למעלה ששם אין כובד המוגלא (עיין מקדש מעט אות ס"א) ואפשר לומר שב' הפירושים הנ"ל קרובים בטעמם זה לזה והיכא שכתב הש"מ"ח טעם של כובד המוגלא היינו הך שאין לה מקום להתפשט ובמקום שהמוגלא מכבידה רוצה הבועה להתפשט למטה ואם אין לה מקום להתפשט סופה להתפרק וצ"ע. כל אלה היא לטעם הראשון אבל לטעם הב' דמתחזו כתרי בועות אתי שפיר ואנן מחמירין גם לטעם הב'.

אמנם לכאורה גם לפי טעם זה דמ"ע, הלא היא תרי רואין, רואין כאילו היא בועה דמתחזי כב', ורואין ג"כ כאילו הבועות בב'

הרמ"א ביו"ד סי' ל"ז סעיף ד' בדין בור עה בשיפולי הריאה כתב יש אומרים דבכל מקום שיש שם חירוד מקרי שיפולי ריאה, ולכן יש להטריף אפי' למעלה כריאה אם הוא נגד חיתוך האונות שעדיין הריאה שם חדה וכו' עכ"ל. — והנה בטעם האיסור של בועה בשיפולי הריאה כתבו הפוסקים ו"ל ב' טעמים, הא' דמיחזי כשתי בועות דס' מיכו וזה הטעם מופרך בתוס' (חולין מז ע"א ד"ה אי) דהא אף דמיחזי כתרי מכ' שרינן היכא דשפכי אהדרי, ולכן כ' התוס' טעם הב' משום דסופו ליפסק ולינקב אם אין חוט בשר מקרי.

לכאורה לטעם הב' קשה על הרמ"א איך שייך סופו ליפסק ע"ג הריאה אפי' היכא שיש שם חוד, הלא פיצול שמקמא אסור מחמת שסופו להתפרק אעפ"כ היכא שהיא מגבה מותר כיון ששם לא שייך פירק כיון שהוא נח בגומא רק היכא שיש בפיצול מגבה תרי ריעותות של חשש פירוק היינו שהפיר צול גבוה או רחבה מהגומא או אסורה מח' שש פירוק בצלעות כמ"ש השמ"ח, א"כ בור עה מגבה אפי' בחוד הערוגות היכי שייך חשש פירוק הלא הבועה יותר דבוקה בהרי"א מהפיצול.

והנה הפוסקים ז"ל הביאו שיש ג' מיני פירוק, א) כמו שפי' המהרי"ט ז"ל בכונת התוס' שמחמת שבועה בשיפולי אין לה חי' זוק והמוגלא מכבידה וסופה ליפסק ולהתפרק, ב) פירוק בצלעות מחמת חיכוך וזה לא שייך אלא ביותרת מגבה או בבועה שאין ממנה כלל בתוך הריאה או בפיצול מגבה שיש בו תרי ריעותות לפ"ד השמ"ח כדל' ע"ל, ג) כמו שפירש הת"ש (בסי' ל"ז סעיף ט"ו) את כונת התוס' בדין בועה על קמט וחרין שסופה להתפרק דאם הבועה עומדת על שטח הריאה יש לה מקום להתרחב ול' התפשט משא"כ אם עומדת בשיפולי אין

ביסין, ואנו תרי רואין לא אמרינן, ולא תי' מא שהיא רק רואה אחר כאלו היא בועה בב' ביסין, זה אינו דכל אחד ריעותא בפני עצמו היא, לא שפכי אהרדי טריפה בפ"ע וב' כי' סין טריפה בפ"ע אפילו שפכי אהרדי, גם בב' טיגרות הדבוקות למעלה שהלב"ש מטר ריח משום שאחר שיתרפאו יתקמטו ואח"כ יתפרקו, דחו הפוסקים דבריו מטעם זה משום דהוי תרי רואין, רואין כאלו התרפאו וקמטו ורואין כאלו התפרקו, וחזין מזה איך אנו רואין שהיא ג"כ בב' ביסין והא אחר זוקי ריעותא לא מחזיקין, והא ראי' דאם

בדקו בועה דמתחזי כב' אם שפכו אהרדי (שהיא דינא דגמרא) ולא בדקו לב' ביסין כשר כמ"ש השמ"ח שם אלמא דלא מחזי' קינן ריעותא דב' ביסין, וחזין מזה במקור מות המקילים בסמיכי במים זכים הי' צרי' בים לראות ג"כ כאילו היא בועה במוגלא, ובכלל דין בועה בשיפולי אין לו שורש בג' מרא כלל, רק הוא נובע מבה"ג והרבה פוס' קים חולקים עליו בזה ולכן עפי"ז יובן היטב המנהגים שמקילין בזה ואוסרין רק בתחתית האומא והאונות ממש ובהפ"מ רוב פוסקים מקילין בזה.

מ"ו) בדין בהמה בחי' לאברים עומדת

מאת החו"ב ר' ישראל יוסף קוקושקי נ"י

שהקב"ה אמר זה לנביאים שלפניו כגון זה שאין אנו אוכלין אבר מן החי אינו מפני שהקב"ה אסרו לנח אלא לפי שמשה אסר עלינו אבמה"ח כמה שצוה בסיני שיתקיים איסור אבמה"ח וכי' א"כ נמצא דאיסור שאסר לנו ואיסור שאסר לב"נ לא קרב זה אל זה דאה"נ דאסר לב"נ אבל מטעם זה לא נאסר לנו וממילא לא שייך לומר מוסיף ככגון זה. והתוס' בד' ק"ב שהכריחו דמיני דנאסר לב"נ הוי מוסיף זה דוקא אליבא דר"י ור' יהודה לטעמי' דס"ל דעדיין לבני יעקב נאסר ועדיין אנו מצוין בשביל זה וה"ה בכל המצות והרמב"ם פסק להלכתא כרבנן.

ובמנחת חינוך הנ"ל הוסיף עוד לתמוה בהלכה זו כיון דס"ל להרמב"ם דלאו לאב"רים עומדת האיך חל עתה בשעת התלישה איסור אבמה"ח על איסור חלב וכן אח"ז ב' דהתולש חלב מן הטרפה חייב שלש והוא ג"כ תמי' לשיטתו האיך חל עתה אבמה"ח על חלב וטריפה עי' לחם משנה. שיטת רש"י ד' ק"ב בד"ה רבי פוטר דאפי' למ"ד בהמה בחי' לאו לאברים עומדת אבל לכ"ע לבשר עומדת ובתוס' שם בד"ה שאין בו כזית הרבו להקשות עליו עיי"ש אבל

הרמב"ם פסק בפ"ה מהל' מאכלות אסור רות הל' ה' תלש חלב מן החיה ונטרפה בנטילתו ואכלו חייב שתיים משום אבר מן החי ומשום טריפה שהרי שני האיסורין באין כאחת וכן התולש חלב מן החי ואכלו לוקה שתיים משום אבמה"ח ומשום חלב תלש חלב מן הטרפה ואכלו לוקה שלש.

ודברי הרמב"ם תמוהים כמה שפסק בתלש אבמה"ח ונטרפה בנטילתו דחייב שתיים שהרי שני האיסורין באין כאחת והא איסור אבמה"ח אסור לבני נח והוי איסור מוסיף והרמב"ם הא פסק בפ"ז מהל' איסורי ביאה דאיסור חל על איסור באיסור מוסיף ואמאי כ' הרמב"ם דחייב שתיים דוקא משום דבאין כאחת והתוס' חולין ד' ק"ג מקשים קושיא זו ותירצו דר"י לית לי' איסור מוסיף אבל על הרמב"ם ישאר קושיא זו ועי' מנ"ה מצוה תנ"ב. וי"ל דאמרינן בחולין ד' ק' גיד הנשה נוהג בטהורה ואינו נוהג בטמאה ר' יהודה אומר נוהג אף בטמאה שהלא לבני יעקב נאסר אמרו לו בסיני נאמר אלא שנכתב במקומו וכ' עלה הרמב"ם בפיה"מ בא"ד ז"ל שכל מה שאנו מרחיקים או עושים היום אין אנו עושים אלא במצות הקב"ה ע"י משה רבינו ע"ה לא

שיחשב אבר מן החי ושפיר לאו לאברים עומדת אבל בבשר האיד שיפרוש הוי בשר מן החי שפיר אמרינן דלכשר עומדת ומ' יושבים היטב דברי הרמב"ם ו"ל דחלב הוי אבר של בשר והרמב"ם לטעמו דאבר של בשר דינו כבשר ולכ"ע לאברים עומדת. ועדיין נשאר לנו לתרץ מהא דאמרינן בגמ' ד' ק"ג אמר רחב"א אמר ר' יוחנן אבל חלב מן החי מן הטריפה חייב שתיים אמר ל' ר' אמי ולמא מר שלוש שאני אומר שלוש וכי' במאי קמפלגי כגון שנטרפה עם יציאת רובה מ"ד שלש קסבר בהמה בחי' לאברים עומדת דאיסור חלב ואיסור אבר ואיסור טריפה ביהדי הדדי קאתי ומ"ד שתיים קסבר בהמה בחי' לאו לאברים ואי-סור חלב ואיסור טריפה איכא איסור אבר ליכא ע"כ וא"כ מפורש דחלב הוא כשאר אבר של בשר גידין ועצמות וי"ל דהנה התוס' הקשו בד' ק"ג ד"ה דאיסור בא"ד וא"ת לרבא דאמר לעיל כגון שתלש ממנה אבר וטרפה בו ולא לאברים עומדת דהש-תא ביהדי הדדי קאתי משמע דאם נטרפה קודם שנתלש האבר לא אתי איסור אבר וחילי על איסור טריפה א"כ היכי משכחת לה שלש לר"י כיון דלאו לאברים עומדת ואין איסור אבר חל על איסור טריפה וי"ל כגון שתלש ממנה אבר ונטרפה בו דמינו דאתי איסור טריפה וחילי איסור חלב חילי נמי איסור אבר עליו אבל להרמב"ם דלא מוקי לה כגוונא דנטרפה בנטילתו ישאר קו' התוס' במקומה וע"כ דלרבא בחלב דהוי אבר דבשר אמרינן דלאברים עומדת וכו"ל.

כלא"ה ד' רש"י טעמא בעי מ"ש בשר מא-ברים. ונראה דשאני פרישת אבמה"ח לפרי-שת בשר מן החי דאבמה"ח כיון דצריכין שיהי' פרישת כל האבר יחד כמו שפסק הרמב"ם בפרק זה הל' ד' א"כ אם יפרש מקצת אבר אין לו דין אבמה"ח ואף לא דינא דחצי שיעור דח"ש לא שייך אלא היכא דאיכא איסור ולא כן היכא דליכא שום אי-סור ולא שיצטרף אח"כ אבל לא כן בבשר דליכא דינים מיוחדים בפרישה והאיך שיפ-רוש הוי בשר מה"ח א"כ אף שצריכין לכזית אבל אם הפריש חצי זית הוי ח"ש ומצ-טרף אח"כ לכזית, וראי' לזה ממ"ש הפר"ח ראי' לדעת הרמב"ם בפרק זה הל' ב' דבאבר של בשר אף דמחויב מטעם אבמה"ח א"צ לפרישת כל האבר יחד ממה דאמרינן בב-כורות ו' ע"ב דחלב השיב אבמה"ח והא התם החלב אינו פורש כל החלב בב"א וע"כ דאבר של בשר א"צ לפרישת כל האבר עיי"ש וא"כ מוכח מדבריו דאבמה"ח ל"ש חצי שיעור דאי איכא ח"ש אינו מוכרח דא"צ לפרישת כל האבר ועוד מוכח דבמ-קום שצריכין לכזית אבמה"ח אף בפריש פחות מזה נמי חילי איסורו דהא בחלב אינו פורש כזית בב"א.

ובחתם סופר בחידושיו לחולין כתב דמה-לוקת לאברים עומדת הטעם דמאן דס"ל לאו לאברים אין כוונתו דמשו"ה אינו עומד לאברים משום איסור דרכיב עלה אלא דהכי וונה היא אם דרך לחתוך אברים בחי' ולא-כול וא"כ נובל לומר דזה החילוק בין בשר לאברים דאבר כיון דצריכין פרישת כל האבר א"כ מי יימר לן שיפרוש כל האבר באופן

ברכת כתיבה וחתימה טובה

ברכת גמר חתימה טובה

ושמחת יום טוב

להקוראים היקרים והנחמדים שליט"א

דובב שפתי ישנים

מ"ז חידוד במשנה דיש חורש תלם אחר

מאת הגאון המפורסם מוה"ר שמואל פיהרער אבד"ק קרוסנה הי"ד

(נמסר על ידי נכדו הרב בן ציון פירר)

אל מוזהרין להיות טהורים כרגל ואם נטמא אינו לוקה, וכתב הכ"מ שם דנפקא לו לה' רמב"ם ז"ל דאינו לוקה מהא דאמרינן בת"כ ובנבבלתם לא תגעו ברגל אחרים ואומרים יכול אם נגע בנבילה לוקה ת"ל כו', ומשמע לרבנו דלת"ק נמי אינו לוקה עיי"ש בה"כ"מ. אמנם באמת קשה מנ"ל להרמב"ם דלת"ק נמי אינו לוקה ברגל, וכתב בס' ערוך לנר מכות, דרמב"ם נפקא לי' ממתני' דיש חורש כו' דאיירי ביו"ט וקשה דאמאי לא חשיב נמי הלא דובנבלתם לא תגעו, אלא ע"כ דאין לוקין על לאו זה, עיי"ש. — והנה הגאון הרבי ר' יונתן הקשה דאמאי הייב במתני' דיש חורש משום יו"ט והא הוי מקלקל כיון דמיירי בכלאים דנאסר התבואה, ותירץ כיון דמתני' מיירי ג"כ בשביעית דהוי הפקר ואין התבואה שלו ומי"א לא נאסר משום זורע כלאים כיון דאין אדם אוסר דבר שאינו שלו.

אמנם זה ניחא לרב נחמן ולר' יצחק דס"ל בחולין דף מ' דאין אדם אוסר דבר שאינו שלו מש"ה חייב במתני' משום יו"ט דלא הוי מקלקל כיון דהוי כמסכך כלאים ע"ג תבואתו של חבירו דלא קידש, וה"ה כאן דמיירי בשביעית ואין התבואה שלו ואינו נאסרין על ידו דאין אדם אוסר דבר שאינו שלו. אבל לעולא ולר' יוחנן דס"ל באמת דע"י מעשה אדם אוסר דבר שאינו שלו, הדרא קושיית הגאון לדוכתא דאמאי חייב משום יו"ט כיון דהוי מקלקל מחמת כלאים כיון דכאמת התבואה נאסרת כאן ע"י מע-

מכות דף כ"א מתניתין יש חורש תלם אחד וחייב עליו שמנה לאוין, החורש בשור וחמור כו' וכלאים בכרם, בשביעית וביו"ט כו' ובגמרא אמר ר' ינאי החופה בכלאים לוקה, אמר רבי יוחנן לאו משנתנו היא זו יש חורש כו' וכלאים בכרם לאו דמיכסי בהרי דאזיל, א"ל אי לאו דרלאי לך חספא מי משכחת מרגניתא תותא כו' א"ל עולא לר"נ ולילקי נמי משום זורע ביוס-טוב אמר רבא יש חילוק מלאכות בשבת ואין חילוק מלאכות ביו"ט. איתבי' אביי והתנן המבשל גיד בחלב ביו"ט ואכלו לוקה חמש כו' משום מבשל ביו"ט כו' ומשום הבערה. אלמא יש חילוק מלאכות ביו"ט, ומשני אפי' הבערה כו' עיי"ש כל הסוגיא.

והקשה בספר ברוך טעם דע"כ לר' יוחנן דס"ל דכלאים חייב משום מחפה, והיינו זורע, קשה ג"כ קושיית עולא דאמאי לא חייב ג"כ משום זורע ביו"ט וע"כ כמ"י דמשני רבא דאין חילוק מלאכות ביו"ט ומי"א צריך לשבש הבריתא דלוקה חמש ולאפיק הבערה כדמשני בגמרא כנ"ל. וקשה דבגמרא ביצה דף י"ב משמע דלר' יוחנן אי לאו דס"ל מתוך הוי המתניתא דהמבשל כב"ה, וכן לב"ש דל"ל מתוך א"ש המתניתא בלי שצריכים לשבש עיי"ש וקשה הא ע"כ צריכים לשבש המתניתא מכה קו' עולא וכדמתרין רבא כנ"ל עיי"ש בברוך טעם דין ח"מ ביו"ט.

ויש לתרץ דהנה ידוע שיטת הרמב"ם פט"ז ה"י מה' טומאת אוכלין שכל ישר-

נחמן, היינו ר' נחמן לשיטתו דס"ל אין אדם אוסר דבר שאינו שלו וע"כ דחייב ביו"ט משום חורש כיון דלא הוי מקלקל א"כ לחייב נמי משום זורע, אבל עולא לעצמו לא הקשה קושיא זו כיון דלדידי' באמת אינו חייב גם משום חורש כיון דהוי מקלקל. דע"י מעשה אוסר דבר שאינו שלו וגם בשביעית אוסר וע"כ ביו"ט חייב רק משום טומאה. וממילא הרמב"ם לשיטתו דפסק כר"י ור"ש בכלאים פ"ה דמסכך גפנו ע"ג תבואתו של חבירו לא קידש, הי' לו ראי' ממתניתין דאין לוקין משום טומאה כנ"ל בשם הס' ערוך לנר.

שה. וי"ל דר' יוחנן יסבור כת"ק דת"כ הנ"ל דלא ממעט מקרא דאין לוקין על לאו דובי נבלתם לא תגעו ומסתמא לוקין, וממילא י"ל דהא דמחייב המתניתין משום יו"ט לאו משום חורש רק משום טומאה כנ"ל בשם מוהר"ר יונתן. — ולפי"ז שפיר מתורץ קושיית הברוך טעם הנ"ל דבאמת ר' יוחנן מצי סבר יש חילוק מלאכות ביו"ט, ומ"מ לא קשה לדידי' קו' עולא אמאי לא מחייב נמי משום זורע ביו"ט, כיון דהוי מקלקל ובאמת גם משום חורש אינו חייב רק משום טומאה כנ"ל. ולפי"ז מדויק לשון הגמרא א"ל עולא לר'

מדור אגדה

מ"ח) להפטורה של שבת תשובה

מאת הרב ר' ישעיה סג"ל גאלד אב"ד „דקהל עדת ישרוין" ליאון

שכינתו של הקב"ה ובכל מחיצה יש מלא-כים וכאשר יחטא בפעם הראשון בא למחיצה ראשונה הן מעכבין אותו ואין מני-חין אותו לעבור ונמחל וכן שני וכן השלי-שי נמחל במחיצה שלישית וכשארם חוטא רביעית ח"ו שבא לפני הקב"ה עד מחיצתו אינו נמחל וזה שאמר הנביא שובה ישראל עד ד"א עד שלא עברתם רביעית ולא בא עוד לפני ד"א עד מחיצתו שאז שוב אינו נמחל כי בשלח בעונך כי כבר נכשלת ב' או ג' פעמים וצריך אתה לשוב כל זמן ועוד שלא הגיע פעם רביעית עד ד"א ויהי' נמחל.

— שובה ישראל עד ד' אלף כי בשלח בעונך — ידוע שכל המפורשים יצאו לפרש תיבת עד, ואפשר לומר עפי"מ דאמרינן בגמ' יומא פ"ו ר' יוסי בר"י אומר אדם עובר עבירה פעם ראשונה מוחלין לו שני' ומוח-לין לו שלישית ומוחלין לו רביעית אין מוח-לין לו שנאמר כה אמר ד' על שלשה פשעי ישראל ועל ארבעה לא אשיבנו ומוכא מב-עלי תום' לפי שיש שלש מחיצות לפני הקב"ה ראשונה רעש ואחר הרעש אש ואחר האש רות ואחר הרות קול דממה דקה ששם

בזמן שבית המקדש קיים כשארם מקריב קרבן מתכפר לו. וכשארם כותב בספר איזה חידוש, לומד בספר איזה חידוש — ומחזיק לאחרים ללמוד — עולה לו במקום קרבן. הנאון אוולאי ו"ל.

מסורה ג' פעמים וראה

מאת הרב ר' נפתלי ברונפערלד מינכן

במסורה ג"פ וראה : וראה אם דרך עוצב
 בי : וראה ועשה : וראה בטוב ירושלים :
 אמרתי לקשר ולשלב עפימ"ש הבינה לעי
 תים בדרוש ל"ט לפרש המשנה איזה עשיר
 השמח בחלקו כי אין עושר מכון למלא
 האדם אוצרותיו ולקבון על יד עצמו כי
 עושר זה יוסיף עצב עמו דמרכבה נכסים מר
 בה דאגה ויש עושר שמור לבעליו לרעתו,
 אלא העיקר בו להוציא ממנו לצרכי שמים
 ולתועלת העניים האומללים ובהוצאה כזו
 יש לו חלק קיים ובטוח בו ישמח ויגיל ואין
 דרך עוצב בו, וזהו כוונת המסורה, וראה
 אם דרך עוצב בי שיש לו הון ועושר בביתו
 ומורא יעלה על ראשו פן ואולי הוא עושר
 שמור לבעליו לרעתו, אז וראה ועשה שיעשה
 ממנו צרכי שמים וצדקתו עומדת לעד ותחת
 דאגה ועצב על מקומו יבוא גיל ושמחה דעל
 זה מרמו וראה בטוב ירושלים משוש כל
 הארץ וכמו שאמרו חז"ל שאף חשבונות היו
 אסור לעשות בירושלים דאולי יתעצב, וא"ש.

כ) בישוב ד' רש"י יומא מ"ז שהמעשה הי' ביום הכיפורים

מאת החו"ב מוה"ר ר' שלום הכהן בראנדער אנטווערפן

בגמרא יומא מ"ז, אמרו עליו על רבי יש
 מעאל בן קמחית פעם אחת סיפר דברים עם
 ערבי אחד בשוק ונתזה צינורא מפיו על בג
 דיו ונכנס ישבב אחיו ושימש תחתיו ורא
 תה אמן שני כהנים גדולים ביום אחד, וכ
 רש"י שם ד"ה פעם אחת כ' שהמעשה הי'
 ביום הכיפורים אבל במהרש"א כ' והביא
 מירושלמי דהמעשה הי' בערב יוה"כ וכ'
 עוד דכן נראה כי לא יתכן לומר דביום הכי
 פורים יצא הכה"ג לשוק לדרב עם ערבי.
 והנה לפי"ז קשה על רש"י שכ' דהמעשה
 הי' ביום הכיפורים, היפך מהמבואר בירור
 שלמי, גם הלא יותר יתכן לומר דבערב
 יוה"כ הי' המעשה כמ"ש המהרש"א דלא
 יתכן דביום הכיפורים יצא הכהן גדול לשוק
 לדרב עם ערבי.
 ונראה לומר בזה, דהנה ביומא דה' מבי
 תו למה פירש וברש"י שם תבא אשתו עמו
 שם שהרי ע"כ לשכת פרהדרין ל"ה קדושה,
 אבל בתוס' ישנים פי' דהקושיא הוא שילך
 לביתו וישמש מטתו דלא הי' צריך להיות
 כל שעה במקדש כמבואר בירושלמי, אמנם
 רש"י סובר בשי' הש"ס דילן דמצות פרישה
 הוא שיהי' כל שעה במקדש ולכך פי' שתבא
 אשתו שם וכ"כ הפנ"י, ולפי"ז א"ש דכ"א
 לשיטתו, הירושלמי דסובר שהכה"ג א"צ
 להיות כל שעה בהמקדש ויכול לצאת לחוץ
 שפיר פי' דהמעשה של ר"י בן קמחית היתה
 בערב יוה"כ דיותר יתכן לומר כן מלומר
 דביוה"כ הלך לשוק וכמ"ש המהרש"א בח"א,
 אבל רש"י ז"ל לא הי' לפרש דבעיו"כ יצא
 לשוק דהרי עיוה"כ הוא מן ז' ימי פרישה,
 ורש"י סובר בשי' הש"ס דילן דמצות פרי
 שה הוא שלא לצאת מהמקדש בכל ז' ימי
 פרישה א"כ ע"כ פי' דביוה"כ הי' המעשה,
 והוא דבר נכון לענ"ד בס"ד.

היכי תמצא — חידוד התלמידים

הפתרונים להיכי תמצא מקודם

היכי תמצא א': לפי סברת הפרי מגדים
 בפתיחתו להלכות טריפות, נמצא באם הי'
 לפנינו ב' קדירות, אחת של איסור ואחת
 של היתר ובקדירה של היתר הי' ג"ט זתים

שהאיסור לא נפל לקדירה של היתר יהי' הקדירה אסורה, ובאם שתלינן שהאיסור נפל לקדירה של היתר, אזי יהי' הקדירה של היתר שריא באכילה.

היכי תמצא ב' : בספק אם נפל דם בעין לקדירה ולא הי' ששים בקדירה לבטל את הדם, בזה תמצא שבלי שני חמור יותר מכלי ראשון, דאלו בכלי ראשון ספק נפל דם שרי משום דדם שבשלו דרבנן אבל בכלי שני ספק דאורייתא ולחומרא, ושפיר תמצא בזה שבלי שני חמור מכלי ראשון.

היכי תמצא ג' : בפירות האילן בעצין שאינו נקוב שמברכין על הפרות בורא פרי האדמה (עי' "חיי אדם כלל ג"א, "ארחות חיים סי' קס"ח סעיף ט' אות י"א).

היתר, ונפל איסור דרבנן לתוך אחת מהן ואין אנו יודעין לאיזה קדירה נפל, תלינן דהאיסור לתוך איסור נפל, (כמבואר ביו"ד סי' קי"א סעיף א') מחמת דרבנן תלינן לקולא, והקדירה של היתר כשר, ואם אח"כ נפל עוד איסור דרבנן וירעין שנפל לתוך הקדירה של היתר, והאיסור השני אינו ממיזן הראשון ונשפך, הגם שלא הי' בפעם הראשון רק נ"ט וזתים של היתר ועכשיו אם נאמר דהאיסור הראשון ג"כ נפל לתוך היתר, אזי יש כאן ביחד ס"א וזתים, נ"ט של היתר וב' של איסור ואחד מבטל חבירו, ובזה אמרינן דגם האיסור הראשון נפל להיתר, דכל דרבנן תלינן לקולא ואמרינן (עתה שנשפך) בודאי הי' ס' נגד כל אחד מהאיסור, א"כ תמצא שפיר באם שתלינן

שיחת חוליו של ת"ח

ויכוח של הגאון משפוטיוקי עם גאון א' מתנגד לבעל התולדות זצ"ל

שרוח הבריות נוחה הימנו רוח המקום גורח הימנו, וכל שאין רוח הבריות נוחה הימנו אין רוח המקום נוחה הימנו, אבל בירושלמי מצינו להיפך, כל שרוח המקום נוחה הימנו רוח הבריות נוחה הימנו וכל שאין רוח המקום נוחה הימנו אין רוח הבריות נוחה הימנו, וקשה על משנתינו למה תלתא רוח המקום ברוח הבריות, ולכאורה הי' צריך לומר, כל שהוא צדיק רוח המקום נוחה הימנו, וכל מי שהוא רשע אין רוח המקום נוחה הימנו ולא לתלות רוח המקום ברוח הבריות, — אלא כך הוא הפירוש, כל שרוח הבריות נוחה הימנו, היינו שמתנהג במדת החסידות, צדקה, הכנסת אורחים וכו', אעפ"י שאינו צדיק גמור רוח המקום נוחה הימנו, וכל מי שאין רוח הבריות נוחה הימנו, היינו שאינו נוהג במדת חסידות, צדקה, הכנסת אורחים וכו', אף על פי שהוא צדיק גמור כמו הרב, אף עפ"י אין רוח המקום נוחה הימנו, ושאל אותו הרב ואיך נשמע

(הקיצור מקורם) הגאון ר' שמשון משפוטיוקי זצ"ל נתודע לו שרב אחד גאון נתן למרמס תחת רגליו את הספר הקדוש תולדות יעקב יוסף מרבנו הק', לכן קיבל עלי' ללחום עם הגאון המתנגד ולהתוכח עמו להראות לו הדרך ישכון אור, והתלבש את עצמו כעני ונסע אליו להתוכח עמו. —

אחר כמה ויכוחים נפלאים שנצח אותו הרבה ובעיקר בעסק הכנסת אורחים (כי עשה עצמו כעני) הבין הגאון המטנגל שהעני הוא מכת החסידים. (המשך)

אמר לו הרב, כפי שאני מבין מדברי כ"ת, הוא מהחסידים, אבל ידע כ"ת שאני חולק על כת החסידים — השיב העני, אם כ' הרב פליג על החסידים, אז אין מחויבים לעמוד מפניו, — הרב שאל אותו מדוע והי' כן כבוד רתורה, — השיב העני, יש לזה ראי' ממשנה מפורשת ומגמרא.

במשנה אבות פרק ג', הוא הי' אומר, כל

כי רב הונא ורב חסדא היו מחולקים בפ' לוגתא של המיטנה שבמס' אבות עם הירור שלמי, דהמאן דאמר ניקום מקמי', דבר אור ריין הוא, סבירא לי' כהירושלמי שאמר אם רוח המקום נוחה הימנו גם רוח הבריות נוחה הימנו, ע"כ אנחנו צריכים לקום ממנו, אבל איך סבר כמתניתין דאבות שכל שרוח הבריות נוחה הימנו רוח המקום נוחה הימנו, וא"כ, גניבא מחמת דאין רוח הבריות נוחה הימנו אין רוח המקום נוחה הימנו וא"כ אין אנו צריכים לעמוד מפניו, וזהו שהשיבו ברור חות, מחמת שמחלוקתם הי' במשנה דרוחות, וגניבא שלא הבין פלפולם השיב להם מענין רוחות בפשטות, ד' רוחות מנשבות בכל יום, והנה לעולם הלכה כמשנתנו דאבות, שאין אנו צריכים לעמוד מפני איש שאין רוח הבריות נוחה הימנו, דהיינו שאינו מתנהג במידת חסידות, אף שהוא צורבא מרבנן אין חייבים לעמוד לפניו. —

(המשך יבוא)

מכאן שאין מחויבים לעמוד מפני הגם שזה כבוד התורה, — השיב העני זאת נשמע מהגמרא ניטין (דף ל"א) דאיתא שם: רב הונא ורב חסדא הוו יתבו, חליף ואזיל גניבא עלייהו אמר חד לחבריו, ניקום מקמי', דבר אוריין הוא, אמר לי' אידך, מקמי פלגא ניקום, אדהכי אתא איהו לנבייהו, אמר להו, במאי עסקיתו, אמרו לי', ברוחות, אמר להו, הכי אמר רבי חנן בר רבא אמר רב, ד' רור חות מנשבות בכל יום ורוח צפונית מנשבת עם כולן, וקשה הדבר לכאורה, הלא הם היו עוסקין בדבר הלכה, אם מחויבים הם לעמוד מפני גניבא שהוא פלגא (בעל מריבה) או לא, וכאשר בא אצלם גניבא ושאל אותם במה עוסקים, השיבו לו שהם עוסקים ברור חות, ומדוע לא אמרו לו האמת, ואם שהיו יראים לומר לו האמת מחמת שהי' גבר אלים, מדוע אמרו לו דוקא שהם עוסקים ברוחות, הלא יכולים היו לומר שבאיזה הלכה אחרת הם עוסקים, אבל הדבר כך הוא, הם אמרו האמת, (וגניבא לא הבין דבריהם)

שאלה ראשונה

מדוע יעשה להם בושה גדולה כזאת לעזוב אותם, והשיב להם הרב כי שאלה הזאת תס' פיק לכם לתירוין, כי זה שנה תמימה שנת קבלתי לרב בעירכם, להורות לכם הדרך אשר ילכו בה ולהשיב לכם על כל השאלות בעניני הדת אשר צריכים לפנות בזה אל הרב שבעיר, לדאבוני במשך כל השנה שהייתי בעירכם, אתם באים אלי כעת בהי' שאלה ראשונה".

רב אחד ישב על כסא הרבנות בעיר אחת בשנה תמימה, ומחמת שבמשך העת ראה שאין איש מאנשי העיר מתעניין בעניני הדת וחינוך, ואינם באים אליו לשאול שום שאלה, ע"כ נחלט הרב בדעתו לעזוב אותם ולקבל משרת הרבנות בעיר אחרת שנמצאו בשם יראים ושלמים אשר ביקשו אותו אליהם בכבוד גדול. כשנתודע זאת להראש הקהל ולהמטיבי העיר, הלכו להרב בשאלת היתכן ושאלו אותו

עוברים ושבים

של טוריסטין, עיר של עוברים ושבים, והר' בה מן אחינו בני ישראל העוברים ושבים, באים גם כן לקבל פני הרב עם צדוות כס' פיהם.

השיב להם הרב האיך יוכל להיות אמת הדבר, הלא אני התממהתי אצליכם חדש ימים, וראיתי רק עוברים, (עוברים על דת תוה"ק) אבל מן השבים לא ראיתי כלום.

שאלו לרב אחד שנתעבב דרך נסיעתו בעיר גדולה מפורסמת ובאו אליו הראש הקהל ופניהי העיר לקבל פניו בכבוד רב, והוציעו והפצירו בו מאוד לקבל אצלם משרת הרבנות, והבטיחו לו שיהי' שבע רצון מהעיר הזאת, מחמת שהעיר גדולה ומלכר שיתנו יכרו הרבה מאוד, יהי' לו עוד הכנסה יתירה וגדולה, מהעיר הזאת

ש ע ר י ת ש ו ב ה

לרבים : כבוד והדר וברכת כתיבה וחתימה טובה, להקוראים הנכבדים, כולם אהובים כולם ברורים, אשר השתתפו בדמי־חתימה ותמיכתם בעין יפה **להעולת חודש**. — האנשים שלא קבלו עוד הקבלה יקבלו בפעם הזאת גם על הסכום אשר שלחו עד עתה.

הרוצים בתשובה : מחמת רוב העבודה לא נוכל להשיב לכל אחר על אחר. בכל אופן מוכנים אנחנו למלאות משאלותיהם עצהי"ט, רק כתיר לנו ועיר, לכל זמן ועת לכל חפץ.

תמהים ושואלים, מדוע לא השיגו **העולת חודש** בפעם האחרון, יבינו מאליהם שמחמת שלא שלחו מעות חתימה ולא בולים לתשובה, לכן לא ראינו שום תועלת לשלוח להם יותר, אמנם אם ישתתפו מהיום יקבלו תמידין כסדרן. — אלו שלא קבלו כלום, הסיבה שלא ידוע לנו כתובותיהם, ויאבו נא בטובם לשלוח לנו כתובותיהם וכתובות חבריהם. **השואלים בדבר השאלון :** למלא השאלון בכל השירות ולשלוח תמונות, אין הכרח כל כך, וכל אחד יוכל לכתוב כפי רצונו, אבל אלו שיבואו באיחור אל יבואו במשפט עמנו.

הרב וו. בעיר מ. אמת שכה"ג הי' זה בהראשית יבנות בהשערי תשובה, וטוב עשה בזה: חידושו נדפסים בזו החוברת, וההמשך יבוא בחוברת הבאה ברצו"ה. **ש. וו. א.** מכתבו קארטע דשופריא קבלנו אבל את הזווים בהם לא מצאנו. **הרב נ. ב. ש.** חידושו יכילו בדפוס ו' עמודים ולא נוכל להדפיסם שלא להשיג גבול יתר הכותבים.

זאב פ. מ. יוכל לשלוח דמי חתימה כפי יכולתו ורצון לבו הטוב, ספרים יקובל ג"כ. **הרב י. ג. ל.** שלחנו להאנשים **העולת חודש**, אבל לא יצאו ידי חובתם, כיכרו את **העולת חודש** מגרונם ולא מהונם. **יוסף, סוחר אריגי־צמר :** דברים כאלו אין להם מקום **בהעולת חודש**.

מתקבלות מודעות בענינים הנוגעים לעניני תורה ודת. **הרב פ. ג.** אין שום חשש בזה. באם התשובה נכתבה על שם הנעלם לא ידע שום קורא משמו, כי אך זאת מגמתינו להפיץ תורה ולהורות הלכה לרבים. **יעקב מאיר מ.** הספרים הנדרשים ישיג אצל מוכר ספרים דזיאלאווסקי בעיר לונדן.

הרב ז. ר. ג. ערא תהא. **שם הנעלם ב. מ.** במכתבו יכתוב איזה א"ב אשר רוצה לבחור מהו' פעמים א"ב, באותיות המתחלפות למשל באת־בש, א' מתחלף בת', ובא־ליבם א' מתחלף עם ל' ויכתוב ת' או ל' במקום א' וכדומה, ואז יוכל לכתוב שמו ושום איש לא ידע מי זה השואל. **ב. מ. י.** כל דבריו בספר נכתבים, ולא נוכל להדפיסם. התשובה תשוב גם על איזה מתחילים, ומה נעשה ביום שידובר בו, כי איך נוכל להפש כל ספרי האחרונים אשר באמר תחת הכתבים וד"ל.

שמואל דוד — יניק וחכים — : שאלה קדוש החדש, איסתפקתא היא כמנחת חינוך מצוה ד' בענין קדוש החודש, עיי"ש, וכל העולם הלמדני יודע מזה ולא יתכן שהרבי שלך לא ראה המנחת חינוך. יתר הדברים אינם בגדר ההדפסה. העולת חודש נשלח לך חנם אין כסף. היכי תמצא תוכל לשלוח עם התשובה, ואז נדע מה לעשות.

כּוּם שֶׁל בִּרְכָה

Rabbin M. MUND
Rédacteur en Chef de la Revue
OLATH HODESCH
37, rue G.-Cavaignac, 37
PARIS-XIe

ב"ה, ערב ראש השנה תשי"א, פאריז יצ"ו

יעלה נא ברכתי לרצון לפני אדון כל :

בִּרְכַּת כְּתִיבָה וְחִתִּימָה טוֹבָה

בִּרְכַּת גִּמְרַת חִתִּימָה טוֹבָה

וְשִׂמְחַת חַג

לְהַקְדִּירָה הַיָּקָר וְהַנִּכְבָּד

הַעוֹרֵךְ הָרַב מֹשֶׁה מוֹנֵד וְרֵעִיתוֹ וּבְנָיו.

BONNE ET HEUREUSE ANNÉE.

הַמַּעֲרֵכֶת וְהַכּוֹתָבִים וְכָל הַמְּסִייעִים בְּהוֹצָאת וְהַפְּצַת

הַעוֹלָת חוֹדֶשׁ,

מִבְּרָכִים לְכָל הַקּוֹדָאִים הַיָּקָרִים וְהַנִּחְמָדִים

בִּבְרַכַּת כְּתִיבָה וְחִתִּימָה טוֹבָה

וַיִּקְוִים בָּהֶם מִקְרָא שְׂכָתוֹב

עַיִן חַיִּים הוּא לְמַחְזִיקִים בָּה וְתוֹמְכֵי מְאוּשֶׁר.

פר. פרנצ.	150	מחירו	—	—	—	—	—	על ד' חלקי ש"ע	ישיב משה
"	300	"	—	—	—	—	—	על מס' פסחים	ידי משה
"	260	"	—	—	—	—	על יו"ד הלכות תערובות	על יו"ד הלכות תערובות	ויאמר בועז
"	200	"	—	—	—	—	על ש"ס	על ש"ס	שערי ציון
"	260	"	—	—	—	—	על מס' ברכות ביצה סוכה	על מס' ברכות ביצה סוכה	ברכת ד'
"	250	"	—	—	—	—	על חידושים עה"ת	על חידושים עה"ת	זרע השלום
"	300	"	—	—	—	—	על נשי ישראל הכשרות	על נשי ישראל הכשרות	מאמר אסתר
"	160	"	—	—	—	—	על תנ"ך	על תנ"ך	במשפט תפדה
"	160	"	—	—	—	—	על פרקי אבות	על פרקי אבות	במשפט תפדה
"	400	"	—	—	—	—	על אותיות גדולות	על אותיות גדולות	מנוקד, בראשית, נח, אותיות גדולות

ספרים, ועיתונים דתיים, הנשלחים להמערכת

"שו"ת מהר"ש" על ד' חלקי הש"ע, מאת הגאון המפורסם מוה"ר שמואל ענגיל האבד"ק ראדאמישלא וצ"ל. קבלנו מאת נכדו הרב הגאון ר' יודא הלפערן לונדן. העורך "יגדיל תורה".

ספר שם משמואל, תרומות מדותיו ופעולותיו של הגאון מהר"ש ענגיל וצ"ל, מאת נכדו הנ"ל.

"שו"ת, "הקרי הלכות", מאת הגאון המפורסם מוה"ר ר' יחיאל נתן שווימער שליט"א. תשובות במקצועות שונות מר' חלקי הש"ע.

"מאסף קול תורה" לענין הלכה ואגדה מאת עורך הגאון הרב ר' חיים שמואל לאפיא, גייטסהעד (בריתניא).

"דער מאמענט", די איינציקע יידישע רעליגיעזע וואכנצייטונג אין דרום-אמעריקע, דערשיינט אין מאנטעווידעא (אורוגוויי), אונטער דער לייטונג פון רעדאקטאר רב מרגליות, געווידמעט אלע אקטועלע יידישע רעליגיעזע פראבלעמען.

"כתב עת לחקירת תולדות הרפואה העברית", מיוסד עפ"י התלמוד ורפואות חז"ל, מאת הרופא המשיכיל המפואר מר דר. י. סימאן בפאריש (בשפת צרפת).

ב"ה

מיר זענען מודיע, דאס

די רשימה נומער 6

וועלכע ענטהאלט מפרשי הי"ם, ספרי הלכה, שאלות ותשובות, זייער א גרויסע צאל פון וויכטיגע ספרים יקרי המציאות, ספרים פון אלע שיכטן גדולי-ראשונים ואחרונים, פיל ספרים וואס זענען ממש נישט בנמצא.

אויך רשימה נומער 7

וועלכע ענטהאלט מפרשי תנ"ך, דרשות, מוסר, חסידות וקבלה, דברי הימים וכד', קרוב לאלף מיני ספרים שונים,

איז שוין דערשינען.

די 2 רשימות ווערן צו יעדן, וואס וועט פארלאנגען, צוגעשיקט בחנם. יעדער וואס וועט מיט אונז איינמאל קומען אין קאנטאקט, וועט שוין תמיד מיט אונז האנדלען, ווייל מיר האבן א גרויסן אויסוואל צו צור גענעלעכע פרייזן, און די ספרים זענען אין גוטן צושטאנד. מיר טוישן אויך אלערליי ספרים. — זיך צו ווערן אויף פאלגנדיקן אדרעס:

S. DZIALOWSKI

Hebrew Books

13, Stamford Hill, LONDON, N. 16

ש. דזיאלאווסקי

בית מפתח ספרים

עתיקים והדשים

המערכת והוצאת "תולדות הרבנים"

מתכבדים להודיע כי מסדרים כעת הספר **תולדות הרבנים** שיכיל את שמותיהם, תולדותיהם וכתביבתייהם של כל הרבנים, (בני הרבנים, או מגזע הרבנים, נסמכים להוראה, ומחברייספרים) של כל עיר ועיר, ומדינה ומדינה בכל ארצות תבל. ומבקשים מאלו אשר לא שלחו עוד אינפורמציע הנחוצה שיאבדו נא בטובם לכתוב במוקדם תשובה נכונה ומפורטת על כל השאלות הנזכרות בישראלון הנדפס פה. גם מבקשים לשלוח תמונתו ותמונת אבותיו ורבותיו הנמצאות ברשותו, ולצרף בולים (תוי דואר).

מחברייספרים או משפחתם יאבדו בטובם לשלוח לנו ספר א' מהנדפסים ויהי' נדפס שם הספרים במחלקה מערכת הספרים.

הכתובת : **Rabbin M. MUND 37, rue G.-Cavaignac, Paris-XIe**

ש א 5 ו :

- (א) שמו, ושם אבותיו
 - (ב) שנת ומקום מולדתו
 - (ג) אצל מי, או באיזה ישיבה למד
 - (ד) ממי, ומתי נסמך להוראה
 - (ה) מ ת י נ ת ק ב ל :
 - (א) לרב אב"ד, (ב) לראב"ד, (ג) לדומ"ץ,
 - (ד) לחבר וער או אגודת הרבנים, (ה) ראש ישיבה.
 - (ו) ממי נתמנה לרב
 - (א) קהלה. (ב) בית הכנסת. (ג) חבורה.
 - (ז) שם המוסד ואפיו. מהות המוסד :
 - (ח) אם שמש כבר בתור רב באיזה עיר
 - (ט) ידיעותיו בלימודים ובלשונות אחרים
 - (י) אם חיבר ספר, שלו או של הוריו
 - (א) נדפס בשנת
 - (ב) עדיין בכתב יד
 - (ג) עדיין תחת מכש הדפוס
 - (יא) אם פרסם איזה חידושי תורה או מאמרים בעתונים ומאספים : יציין הענינים והמקומות שנדפסו שמה
 - (יב) פעולותיו השונות :
 - (יג) כתיבתו המדויקה בשפת המדינה בכתב נקי וברור
- הכתובת :

ב"ה

מודעה

ווידערדערעפנונג פון דעם באקאנטן, שטרענג כשרן

רעסטאראן — RESTAURANT — TEL-AVIV

אונטערן אויפזיכט פון ועד הרבנים החרדים בצרפת

29, RUE D'ENGHIEN — PARIS-X'

(Métro : Strasbourg-Saint-Denis et Bonne-Nouvelle)

שיינע, ליכטיקע זאלן פאר : בר-מצות, תנאים,

חתונות, פארשידענע שמחות און פגישות.

אונטער דער לייטונג פון **HERBST et INTRATOR**

ב"ה

די עלטסטע בוכהאנדלונג אין פאריז

Librairie Générale

ליבערמאן

12, RUE DES HOSPITALIERES-SAINT-GERVAIS, PARIS-IV°

(Métro : Saint-Paul)

קויפט און פארקויפט די בעסטע העברעישע און פארשידענע ספרים,

ספריתורה, גומע וואלענע און זיידענע כליתים, אויך טליתים קטנים, ציציות,

תפילין, סידורים, מהזורים וכל דברים שבקדושה — ב מ ק ח ה ש ו ה.

בי"ה

כשר למהדרין מן המהדרין

בלי שום חשש ופקפוק כלל

ביי :

אהרן זאמער

31, רי דע ראזיע — פאריז

A. SOMMER

31, RUE DES ROSIERS, PARIS-IVe

Téléph. : ARC. 95-66

באקומט איר אין געשעפט אלע כשרע פראדוקטן :

וואורשט און קאנסערוון פלייש אין ביקסן א. ז. וו.

תחת השגחת איחוד הרבנים הפליטים בצרפת

אויך אלע שפיין-פראדוקטן ווי : געטרינקטע פרוכטן, מאנדלען, קאפע, קאסני, שאקאלאד, טיי, רייז, סארדינען, צוקער, פומער אין ביקסן א. ז. וו.

✱

עס ווערן אויך עקספעדירט קיין ארץ-ישראל די אלע ארטוקלען, די פיינסטע און זיכערסטע פארפאקונג און גארנאמע קעגן באשעדיקונג פון די פראדוקטן און פינקטלעך אַנקומען צום אָפּגעמער.

מיט שיה 15 מעג

מיט לופט 4 מעג